

OPETUSSUUNNITELMA MEDIA-ASSISTENTILLE

**Alan opettajana opetussuunnitelmaa kehittämässä
media-assistenteille Kainuun ammattiopistossa**

Marjo Ahola

**Opinnäytetyö
Huhtikuu 2007**

Ammatillinen opettajakorkeakoulu

**JYVÄSKYLÄN
AMMATTIKORKEAKOULU**

Tekijä(t) Marjo Ahola	Julkaisun laji Opinnäytetyö	
	Sivumäärä 56	Julkaisun kieli suomi
	Luottamuksellisuus ☐ Salainen _____ saakka	
Työn nimi OPETUSSUUNNITELMA MEDIA-ASSISTENTILLE Alan opettajana opetussuunnitelmaa kehittämässä media-assistenteille Kainuun ammattiopistossa		
Koulutusohjelma Ammatillinen opettajakorkeakoulu, ammatillinen opettajankoulutus		
Työn ohjaaja(t) VUORTAMA-RÄSÄNEN, Marja		
Toimeksiantaja(t)		
Tiivistelmä <p>Ammatillisen opettajankoulutuksen kehittämishankkeeni oli päivittää Kainuun ammattiopiston kulttuurialan tutkintoihin kuuluvan audiovisuaalisen viestinnän perustutkinnon graafisen viestinnän koulutusohjelman opetussuunnitelma. Media-assistenttien työhön sijoittuminen ei ole toivottavalla tasolla, joten olen ollut mukana kehittämässä graafisen viestinnän koulutusohjelmaa siten, että koulutusohjelmaan sijoitetaan painotekniikkaan suuntautuvaa opetusta 24 opintoviikkoa.</p> <p>Painotekniikan valinta perustui sijoittumistutkimuksista ja työelämäyhteistyön kautta tulleeseen tietoon painoalan työvoimapulasta. Painajat ovat Kainuussa eläköitymässä ja uutta ammattitaitoista työvoimaa on vaikea saada Kainuuseen – kauas Etelä-Suomen suurista kasvukeskuksista. Uskon, että viestintäalan opetus Kainuun ammattiopistossa pysyy haasteessa mukana ja pystyy osoittamaan tarpeellisuutensa seuraamalla valppaasti elinkeinoelämän ja yhteiskunnan kehitystä ja tarvittaessa reagoimaan nopeasti muuttuviin tilanteisiin.</p> <p>Painotekniikan koulutus on suunniteltu ja toteutetaan yhteistyössä kainuulaisten painoalan yritysten sekä alan opettajien kanssa. Jatkokoulutus painoalaan suuntautuneille media-assistenteille on mahdollista esim. oppisopimuskoulutuksessa paikallisissa painoissa. Olen itse ollut mukana alusta saakka tässä projektissa. Kehittämishankkeeni on jatkoa kulttuurialan koulutusjohtajan Maarit Tartia-Kallion suunnittelellemalle järjestelmälle, jossa osa opiskelijoista perehtyy opinnoissaan aikaisempaa perusteellisemmin painotekniikan opiskeluun. Opintojen perusrakenne oli luotu, mutta konkreettinen opetussuunnitelma ja kurssien sisällöt puuttuivat – ne olivat kehittämishankkeeni tehtävä.</p>		
Avainsanat (asiasanat) opetussuunnitelma, media-assistentti, ammatillinen opettajuus, ammattitaito		
Muut tiedot		

Author(s) Marjo Ahola	Type of Publication Bachelor's Thesis	
	Pages 56	Language Finnish
	Confidential Until ☐	
Title STUDY PROGRAMME FOR MEDIA ASSISTANTS Updateing the graphic communication study programme in Kainuu Vocational College		
Degree Programme Vocational Teacher Education College		
Tutor(s) VUORTAMA-RÄSÄNEN, Marja		
Assigned by		
<p>Abstract</p> <p>Audiovisual communication is one of the vocational secondary level curricula offered by the Culture sector of the Kainuu Vocational College. Graphic communication forms part of this curriculum, and my development project for the professional teacher training studies was to update the graphic communication study programme. The employment rate of Media Assistants graduating from the curriculum has not been as good as desired, and to improve the situation we have incorporated printing technology studies (24 credits) in the programme.</p> <p>The choice of printing technology was based on information obtained from employment studies and from contacts with the industry. Many printing house employees in the Kainuu region are approaching the retirement age and a shortage of skilled employees is impending, especially as Kainuu's location far away from the big growth centres of Southern Finland means a disadvantage in the competition for professionals. However, I believe that the Kainuu Vocational College will be able to meet this challenge and prove its value, by keeping a close eye on the development of the society and industries and by promptly reacting to changing situations.</p> <p>The studies in printing technology have been designed in cooperation with the region's companies and teachers, and these parties will also participate in the implementation. Media assistants specialising in printing technology may also receive further training for example in apprenticeships in the local companies. This development project is a continuation of a system originally designed by Maarit Tartia-Kallio, head of the Culture sector in the Kainuu Vocational College. I have been involved in this project from its outset. The basic structure for the studies in printing technology had already been created, but the actual study programme and course contents were still needed - these were the objective of my development project.</p>		
Keywords printing technology, audiovisual communication, graphic communication study programme		
Miscellaneous		

SISÄLTÖ

SISÄLTÖ	3
1 JOHDANTO	5
2 AMMATILLINEN OPETTAJUUS	7
3 OPETUSSUUNNITELMATYÖ KEHITTÄMISHANKKEENA	8
3.1 Keskeisiä käsitteitä.....	11
3.2 Millainen on toimiva opetussuunnitelma?.....	13
3.3 Joustavuus - opetussuunnitelman vaatimus.....	14
4 VIESTINNÄN OPETUS	15
5 VIESTINTÄALAN TULEVAISUUS JA TYÖELÄMÄN MUUTOS	18
5.1 Pohjois-Suomen media-alan koulutusselvitys - CreaM-hanke.....	23
5.2 Viestintäalan tulevaisuus Kainuun ammattiopiston kulttuurialalla.....	24
6 KOHTI AMMATTITAITOA JA ASiantuntijuutta	25
6.1 Ammattitaito, kvalifikaatio ja kompetenssi.....	26
6.2 Henkilökohtaistaminen tukee ammatillista kasvua.....	28
7 OPETUSSUUNNITELMAN LAATIMINEN PAINOVIESTINTÄÄN SUUNTAUTUNEELLE MEDIA-ASSISTENTILLE	30
8 PAINOTEKNIIKAN SUUNTAUMISEN OPETUSSUUNNITELMA	34
7.1 Arviointi.....	43
7.2 Vaihtoehtoinen suunnitelma graafisen viestinnän opinnoiksi.....	43
9 YHTEENVETO	53
LÄHTEET	55

1 JOHDANTO

Viestintäalan tehtävä on tiedon, mielipiteiden ja elämysten tuottaminen ja välittäminen. Keinot ovat monet ja kenttä on laaja. Painoviestinnän puolelle graafisen viestinnän opintojen räätälöiminen on lähtenyt paikallisesta tarpeesta saada ammattilaisia painosaleihin. Painajat ovat Kainuussa eläköitymässä ja uutta ammattitaitoista työvoimaa on vaikea saada Kainuuseen – kauas etelän suurista kasvu-keskuksista. Jatkokoulutus painoalaan suuntautuneille media-assistenteille on mahdollista esim. oppisopimuskoulutuksessa paikallisissa painoissa. Eli painoviestinnän opintoihin suuntaaminen on lähtenyt puhtaasti paikallisesta tarpeesta saada peruskoulutettua työvoimaa, jota työpaikat voisivat jatkokouluttaa omiin tarpeisiinsa oppisopimuskoulutuksella.

Kainuun ammattiopistoon ei olla perustamassa uutta linjaa, jolta valmistuttaisiin painajiksi, vaan media-assistenteiksi opiskeleville tarjotaan mahdollisuus, omien opintojensa puitteissa, suuntautua painamiseen ja painosalityöskentelyyn erilaisissa painoissa. Valmistuttuaan opiskelijan ammattinimike on edelleen media-assistentti.

Ammatillisen opettajankoulutuksen kehittämishankkeeni on päivittää Kainuun ammattiopiston kulttuurialan tutkintoihin kuuluvan audiovisuaalisen viestinnän perustutkinnon graafisen viestinnän koulutusohjelman opetussuunnitelma. Kehittämishankkeeni on jatkoa kulttuurialan koulutusjohtajan Maarit Tartia-Kallion tekemälle johtamisen erikoisammattitutkinnon projektityölle. Tartia-Kallio suunnittelei järjestelmän, jossa osa opiskelijoista perehtyy opinnoissaan aikaisempaa perusteellisemmin painotekniikan opiskeluun. Opintojen perusrakenne on luotu, mutta konkreettinen opetussuunnitelma ja kurssien sisällöt puuttuivat – ne ovat oman kehittämishankkeeni tehtävä. Aiheen valinta on suunniteltu yhdessä Maarit Tartia-Kallion ja viestintäalan tutkintovastaavan Jouko Kämäräisen kanssa. He molemmat ovat työni ns. ammatillisia asiantuntijoita.

Painotekniikan koulutus on suunniteltu ja toteutetaan yhteistyössä kainuulaisten painoalan yritysten sekä alan opettajien kanssa. Olen itse ollut mukana alusta saakka tässä projektissa. Syksyllä 2007 kaksi graafisen viestinnän opiskelijaa (toisen vuosikurssin opiskelijoita) ilmoitti halukkuutensa aloittaa painoviestinnän suuntautumisvaihtoehdon ns. pioneeriopiskelijoina. Opetussuunnitelmat oli saatava valmiiksi ennen opintojen alkua, joten ryhdyin opintosuunnitelman laatimiseen heti syksyllä.

Valtakunnallisissa selvityksissä on todettu, että media-assistentteja koulutetaan liikaa eikä työllistyminen ole riittävää. Projektityöni tavoitteena on graafisen viestinnän media-assistenttien työllistymisen parantaminen ja painoalan yritysten työvoimatarpeen tyydyttäminen.

Kainuulaiset seripainot ja painopinnan valmistajayritykset kärsivät työvoimapulasta. Esimerkiksi seripainoon ei varsinaisesti kouluteta työvoimaa missään. Kainuulaiset painot ovat itse kouluttaneet työntekijänsä oppisopimuksen kautta tai muuten. Muun muassa Kainuun ammattiopiston kulttuurialan graafisen viestinnän koulutusohjelmasta valmistuneita työskentelee näissä yrityksissä. Myös offsetpainot hankkivat työntekijöitä itse kouluttamalla.

Painoviestinnän puolelle opintojen räätälöiminen on lähtenyt paikallisesta tarpeesta saada ammattilaisia painosaleihin. Painajat ovat Kainuussa eläköitymässä ja uutta ammattitaitoista työvoimaa on vaikea saada Kainuuseen – kauas etelän suurista kasvukeskuksista. Painoalan koulutusta annetaan lähinnä Etelä-Suomessa. Painajien koulutustarpeeseen on antamassa ensi syksynä panoksensa Oulun seudun ammattiopisto. Oulussa on alkamassa syksyllä 2008 painoviestinnän perustutkinto, jossa valmistutaan painotuotantoassistentiksi. Opinnot suoritetaan puoliksi Oulussa ja puoliksi Jyväskylässä.

Jatkokoulutus Kainuun ammattiopiston graafisen viestinnän linjalla, painoalaan suuntautuneille media-assistenteille on mahdollista esim. oppisopimuskoulutuksessa paikallisissa painoissa. Eli painoviestinnän opintoihin suuntaaminen on lähtenyt puhtaasti paikallisesta tarpeesta saada peruskoulutettua työvoimaa, jota työpaikat voisivat jatkokouluttaa omiin tarpeisiinsa oppisopimuskoulutuksella. Samalla opetussuunnitelmaa räätälöimällä pyritään myös oppilaitoksen ja työnantajien välisen yhteistyön kehittämiseen. Työllistymisen paraneminen lisää myös koulutusohjelman vetovoimaisuutta. Riittävä hakijamäärä ja hyvä työllistyminen varmistavat myös koulutuksen taloudellisen perustan.

Ammatillisen osaamisen näkökulmasta minulla on tavoitteena suunnitella toimiva opetussuunnitelma yhdessä työelämän kanssa. Opetussuunnitelman laadinta on yksi keskeinen ja pakollinen työtehtävä opettajan ammatissa. Painoviestinnän puolelle erikoistuminen tapahtuu nimenomaan erilaisissa painosaleissa työssäoppien.

Opetussuunnitelmaan vaikuttavat käsitykset tiedosta ja oppimisesta. Ammatillinen osaaminen on ammattiteorian ja käytännöntaitojen kokonaisuus. Ammattitaitoon sisältyy tiedollinen perusta, harjaantumisen kautta muodostunut käytännön

taito sekä "äänetön" tieto, tunteita, kokemuksia ja oivalluksia. Osaamisen piirteitä ovat myös oman osaamisen arviointitaito, itsenäinen ongelmanratkaisukyky ja kyky suhtautua tietoon kriittisesti ja oppia uutta kokemusta hyödyntäen. Nykyinen oppimiskäsitys korostaa opiskelijan aktiivista roolia oman tieto- ja taitorakenteensa jäsentäjänä, tiedonhankkijana, käsittelijänä ja arvioijana. Oppiminen merkitsee aikaisempien ajatus- ja toimintamallien uudelleenjärjestämistä ja täydentämistä. Elinikäistä oppimista, jossa opiskelija on itse vastuussa oppimisestaan. (Opetussuunnitelman perusteet 2000, liiteosa.)

Omaa opettajuuttani tehtävä palvelee, koska se laajentaa omaa työkenttääni ja osaamistani myös painosalin ja painotuotteen jälkikäsittelyn puolelle. Graafisen viestinnän opettajana osaan ohjata jatkossa paremmin opiskelijoitani olennaisten taitojen kehittämiseen/oppimiseen, kun koko painotuotteen elinkaari tulee laajalaisesti suunnitteluvaiheesta pakkauslaatikkoon ja postitukseen tutuksi. Koulullemme on juuri hankittu painotuotteen jälkikäsittelyyn tarvittavat laitteet, joiden käyttöön olen jo itse perehtynyt ja joiden käyttöä opetan opiskelijoille.

Omaa opettajuuttani tehtävä palvelee myös sillä, että lisään jo olemassa olevan työelämäverkoston kanssa yhteistyötä yhteisen päämäärän hyväksi – saamme opiskelijoita työllistettyä ja paikallisille painoille työntekijöitä. Ennen hanketta Kainuun seudun erilaiset painoalan yritykset on jo kartoitettu ja olemme niiden kanssa koko ajan yhteistyössä.

2 AMMATILLINEN OPETTAJUUS

Olen valmistumassa ammatilliseksi opettajaksi. Ammatillisessa koulutuksessa on tapahtunut suuria muutoksia ja muutosvauhti on kasvanut viimeisen kahdenkymmenen vuoden aikana. Uudenlainen toiminta-ympäristö, lisääntyvä yhteistyö niin työelämäyhteyksien kuin eri koulujen välillä, verkottunut toimintatapa, uudet pedagogiset virtaukset ovat muuttaneet ja muuttavat opettajan työnkuvaa ja roolia. Opettajat ovat ohjaajia, kasvattajia ja oppimisympäristöjen luojia. Ammatilliset opettajat jatkavat myös peruskoulun opettajien kasvatustyötä sekä opettavat samassa luokassa mahdollisesti yhtä aikaa myös aikuisopiskelijoita. Ammatillisessa opetuksessa ryhmät ovat entistä heterogeenisempiä ja opettajat tarvitsevat jossain määrin myös erityisopettajan taitoja.

Työelämään odotusten ja työelämästä tulevien paineiden lisäksi myös opiskelijoiden odotukset, tarpeet ja valinnat asettavat koulutuksen järjestäjän ja opettajan uuteen tilanteeseen. Opettajat ovat yhteyksien luojia, konsultteja ja markkinoijia,

jotka toimivat monniammatillisessa yhteistyössä myös sosiaali- ja työvoimaviran-
 omaisten kanssa. Opiskelijamäärät pienenevät ja oppilaitokset joutuvat kilpaile-
 maan opiskelijoista ja tehostamaan markkinointiaan. Opettajalla on oltava tieto-
 tekniset valmiudet opetuksessa, opetuksen valmistelussa, tiedonhankinnassa ja
 hänen tulee osata käyttää erilaisia sovelluksia. (Vertanen 2002, 214-218.)

Vertasen mukaan ammatillisen opettajuuden keskeisinä alueita ovat opettajan
 oma persoonallisuus, sosiaalisuus, vuorovaikutustaidot sekä ammatilliset toimin-
 tavalmiudet. Opettajuus ei ole kerran hankittu pysyvä ominaisuus, vaan se kehit-
 tyy ja sitä pitää kehittää jatkuvasti. Opettajuus kehittyy ihmissuhdeammattina,
 jossa korostuu valmius kohdata lisääntyvä oppijoiden erilaisuus, työympäristön
 vaihtelu ja ympäröivän yhteisön odotusten kirjo.

Ammatillisen opettajan tulee olla Vertasen mukaan tiimityötaitoinen, yrittäjähän-
 kinen ja kansainvälistynyt. Uudistuvan oppimiskäsityksen myötä opettajan työssä
 korostuu yhä enemmän myös taito käyttää työelämää oppimisympäristönä, kyky
 ottaa monipuolisesti huomioon alan kulttuuri ja sen kehittäminen sekä taito simu-
 loida käytännön tilanteita ja osoittaa teorian ja käytännön yhteydet todellisissa
 tilanteissa. Opettajan omalle ammatilliselle osaamiselle asetetaan entistä suu-
 rempia vaatimuksia.

3 OPETUSSUUNNITELMATYÖ KEHITTÄMISHANKKEENA

Ammatilliset perustutkinnot ja opetussuunnitelman perusteet uudistettiin
 vuosina 1999–2001. Uudistuksen keskeisenä tavoitteena oli koulutuksen laadun
 ja työelämävastaavuuden parantaminen. Ammatilliset perustutkinnot muodostet-
 tiin kolmivuotiseksi – yleisen jatko-opintokelpoisuuden antaviksi opinnoiksi. Opis-
 kelija voi suorittaa opintonsa enintään yhtä vuotta opintojen laajuudeksi määritel-
 tyä aikaa pidemmässä ajassa, jollei hänelle ole perustellusta syystä myönnetty
 pidennystä suoritusajaksi. Koulutuksen järjestäjän tulee järjestää opinnot siten,
 että ne ovat suoritettavissa päätoimisesti opiskellen niiden laajuutta vastaavassa
 ajassa.

Uudistuksen yhteydessä tutkintonimikkeiden määrää vähennettiin ja tutkintoja
 laaja-alaistettiin. Lisäksi kaikkiin tutkintoihin liitettiin vähintään puolen vuoden
 työssäoppiminen ja yksilöllisten opinto-ohjelmien muodostamismahdollisuuksia
 lisättiin. Uudistuksen keskeisten tavoitteiden mukaisesti opiskelijoilla tuli olla
 mahdollisuus valita opintoja eri oppilaitoksista myös lukion ja ammatillisten oppi-

laitosten yhteistyötä lisäämällä. Uudistus siirsi päätäntävaltaa oppilaitoksille eli hajautti päätäntävaltaa keskustasolta alueille ja oppilaitoksille.

Audiovisuaalisen viestinnän perustutkinnon graafisen viestinnän koulutusohjelma opetussuunnitelma on päivitetty viimeksi vuonna 2002. Alan ensimmäiset näytöt annettiin keväällä 2007.

Vaikka opettajat uudistavat ja päivittävät opetustaan ja kurssien sisältöä vuosittain ja viimeksi audiovisuaalisen viestinnän perustutkinnon opetussuunnitelma käytiin läpi keväällä 2007, niin siitäkin huolimatta intranetissä olevassa opetussuunnitelmassa löytyy ns. lapsuksia, esimerkiksi sellaisia kursseja, joita ei enää ole olemassa ja kursseja, jotka puuttuvat koulumme intranetistä. Tämän kehittämishankkeen myötä tarkoitukseni on saada intranetissä oleva opetussuunnitelma ajan tasalle olemassa olevan opetussuunnitelman kanssa – sen lisäksi, että intranetissä julkaistaan uutena painoviestinnän perusosaamisen opetussuunnitelma. Valmistan myöhemmin opetussuunnitelmasta konkreettisesti myös painetun opinto-oppaan jaettavaksi opiskelijoille. Opiskelijat painavat ja jälkikäsittelevät oppaan painotuotteen jälkikäsitteilyn kurssilla valmiiksi tuotteeksi.

Opetussuunnitelmatyö on osa oppilaitoksemme toiminta- ja kehittämissuunnitelmaa. Siinä dokumentoituu oppilaitoksen toiminta-ajatus, visiot tulevastakin, oppilaitoksessa omaksuttu oppimiskäsitys, yhteisesti pohditut arvot ja oppilaitoksen omaleimaisuus. Kainuun ammattiopiston missio on, että se vastaa toiminta-alueensa ammatillisesta koulutuksesta sekä tarjoaa opiskelijoille elämän eväät, ammattitaidon ja jatko-opintokelpoisuuden. Visiossa vuoteen 2016 määritellään, että Kainuun ammattiopisto on edelleen valtakunnallisesti kilpailukykyinen. Kainuun ammattiopiston toimintaperiaate on ammattitaito, asiakaskeskeisyys, luotettavuus ja yhteiskuntavastuu. Jotta kulttuuriala pystyy täyttämään velvoitteet, on varmistettava, että koulutustuotteet vastaavat työelämän vaatimuksia, mutta myös opiskelijoiden toiveita ja tarpeita. Toimintaperiaatteena oleva yhteiskuntavastuu merkitsee sitä, että oppilaitoksen on pystyttävä vastaamaan elinkeinoelämän työvoimatarpeeseen mutta myös pystyttävä katsomaan yhteiskunnan tulevaisuutta kokonaisuutena.

Opetussuunnitelmatyön käynnistäminen on usein helpompaa, kun opetussuunnitelman kehittämistä ei mielletä vain johdolta tulevana määräyksenä. Tässä työssä tarve opetussuunnitelman kehittämiseen on tullut työelämästä ja tähän työhön käytettävä aika löytyy tällä kertaa ajasta, jonka käytän omiin opettajaopintoihini.

Opintojen sisältöjen erilaisuuden mahdollistavat valinnaiskurssit sekä työssäoppi-

mispaikoilla opiskelijoiden henkilökohtaiset työssäoppimissuunnitelmat (TOPS). Kainuun ammattiopistossa on ollut syksystä 2007 mahdollisuus suorittaa audiovisuaalisen viestinnän perustutkinto kahdessa, kolmessa tai 3,5 vuodessa. Sama mahdollisuus on kaikilla kulttuurialan aloilla. Lisäksi koulussamme on medialukio, jonka opinnot kestävät 4 vuotta. Medialukiolaiset suorittavat audiovisuaalisen viestinnän koulutusohjelman, lukion oppimäärän ja ylioppilastutkinnon.

Kahdessa vuodessa voivat valmistua sellaiset oppilaat, jotka ovat jo suorittaneet jonkun ammattitutkinnon tai ovat ylioppilaita. Kolmessa vuodessa valmistuvat ns. tavalliset opiskelijat, jotka tulevat suoraan peruskoulusta tai oppilaat, joilla ei ole suoritettuna toisen asteen tutkintoa.

Kolmessa ja puolessa vuodessa valmistuvat kaksoistutkinnon suorittajat eli ammattitutkinnon lisäksi oppilas voi suorittaa ylioppilastutkinnon. Silloin lukioaineita on koko opintojen ajan ammatillisten opintojen rinnalla. Työssäoppimisjaksojen aikana ei lukio-opintoja ole. Lukiotunnit ovat yleensä kolmena päivänä viikossa joko heti aamusta tai iltapäivällä ammatillisten tuntien jälkeen. Lukioaineet korvaavat ammatillisen tutkinnon yhteisiä yleissivistäviä aineita, kaikki vapaasti valittavat aineet ja osan ammatillisista valinnaisaineista.

Opetussuunnitelma laaditaan valtakunnallisen opetussuunnitelman perusteiden pohjalta. Koulutuksen järjestäjä ratkaisee, millainen opetussuunnitelma on toimivoin. Opetussuunnitelmassa konkretisoidaan koulutusuudistuksen lähtökohdat ja koulutuksen tehtävät käytännön opetustyöksi.

Opetussuunnitelman on pysyttävä ajan tasalla ja kehityttävä jatkuvasti sekä yleisten mutta erityisesti opiskelijoiden tarpeiden, paikallisen työelämän kehittämisen ja uusien koulutuspoliittisten linjausten mukaisesti. Opetussuunnitelman laadinta on yhteisöllinen oppimis- ja kehittymisprosessi. Samalla kun laaditaan opetussuunnitelmaa, voidaan tutkia ja peilata omia toimintatapoja ja analysoida yhteistyökäytäntöjä. Lait, asetukset, pysyväismääräykset ja valtakunnalliset opetussuunnitelmien perusteet luovat velvoittavat puitteet Kainuun ammattiopiston kulttuurialan toiminnalle. Viimeisin opetusta kehittävä asetus on valtioneuvoston asetus ammatillisesta koulutuksesta annetun asetuksen muuttamisesta, jossa säädetään ammattiosaamisen näytöistä (A 603/2005).

Opetussuunnitelmien jatkuvan kehittämisen pohjaksi tehdään valtavasti työtä. Uudistuksen tausta-ajattelu ja ajatusmallien perusteet eivät kuitenkaan välttämättä ole ennen käytännön opetussuunnitelmatyötä riittävästi sisäistyneet oppilaitoksen arjessa ja opettajien käytännön työssä. Kaikki opettajat eivät välttämät-

tä miellä opetussuunnitelman laatimista omaksi tehtäväkseen. Opetussuunnitelmien laatiminen vaatii aikaa ja kun viikkotuntimäärät esimerkiksi meillä viestintäalalla päätoimisilla opettajilla ovat sangen suuret, moni opettaja voi kokea, että aikaa perustehtävään eli opettamiseen ei ole tarpeeksi. Opetussuunnitelmatyötä on tehty ja tehdään monessa koulussa muun työn ohella. Opetussuunnitelmatyön organisoinnin eräs kysymys on ollut virkaehtosopimusjärjestelmä. Tulkintaongelmat palkanmaksunperusteissa ovat ongelmallisia silloin, kun opettajat eivät toimi ns. kokonaistyöajassa. (Hätönen, H. 2000, 35)

Kainuun ammattiopiston kulttuurialalla kaikki päätoimiset opettajat ovat velvollisia osallistumaan opetussuunnitelmatyöhön. Palkka työstä maksetaan erikseen korvattavien tuntien mukaan.

Opiskelijoiden tulee voida osallistua opetussuunnitelmien laadintaan. Yhteinen oppimisympäristö tarvitsee yhdessä laaditut pelisäännöt. Työelämän edustajien mielipiteiden ja kannanottojen kuuleminen konkretisoi opiskelijoihin kohdistuvia odotuksia. Opetussuunnitelman tulee olla niin selkeästi laadittu, että opiskelija kykenee sen pohjalta laatimaan oman henkilökohtaisen opiskelusuunnitelmansa. Opetussuunnitelmassa konkretisoituvat opiskelu-, opetus- ja arviointijärjestelyt. Opetussuunnitelmasta tulee käydä ilmi, miten opintokokonaisuudet muodostuvat. Opetussuunnitelmassa näkyvät opintokokonaisuuden osioiden (kurssien) tavoitteet ja arviointiperusteet. Se on oleellista opiskelijoiden oikeusturvan kannalta. (Hätönen, H. 2000, 25-26)

Kainuun ammattiopistossa opiskelijat laativat itse työssäoppimisjakson henkilökohtaisen opetussuunnitelman ja työssäoppimiseen kuuluvat näytöt – opettajan tuella ja avustuksella.

3.1 Keskeisiä käsitteitä

Ammatillinen peruskoulutus tarkoittaa perusopetuksen jälkeistä kolmivuotista ammatillisiin *perustutkintoihin* johtavaa koulutusta (L 630/98, 4§). Tutkinnon suorittamisen jälkeen on mahdollista hakeutua joko työelämään tai jatko-opintoihin. Tutkinnot antavat jatko-opintokelpoisuuden yliopistoihin ja ammattikorkeakouluihin siten kuin asetuksella säädetään ja yliopisto tai ammattikorkeakoulu opiskelijan opiskeluohjelman perusteella päättää. (L 630/98, 4§).

Ammatilliseen perustutkintoon kuuluu ammatillisia opintoja ja niitä tukevaa työssäoppimista; ammattitaidon saavuttamiseksi tarpeellisia ja ammattitaitoa

täydentäviä yhteisiä opintoja, opinto-ohjausta sekä vapaasti valittavia opintoja (A 811/98, 2§). Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaan ammatillinen perustutkinto voidaan suorittaa opetussuunnitelmaperusteisena tai ammattitaidon hankkimistavasta riippumattomassa näyttötutkinnoissa siten kuin ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa säädetään.

Ammatillisen koulutuksen *opetussuunnitelmajärjestelmä* muodostuu tutkintokohtaisista opetussuunnitelman perusteista, opetussuunnitelmasta sekä niiden pohjalta tehtävistä henkilökohtaisista opiskelusuunnitelmista.

Koulutuksen järjestäjä voi olla valtio, kunta, kuntayhtymä, rekisteröity yhteisö tai säätiö, jolle opetusministeriö hakemuksesta myöntää luvan koulutuksen järjestämiseen ammatilliseen perustutkintoon (L 630/98, 8§) ja ammatti- ja erikoisammattitutkintoon (L 631/87, 4§), ja jolla on laissa määrätty oikeudet ja velvollisuudet.

Opetussuunnitelman ja näyttötutkinnon perusteet ovat Opetushallituksen määräys, jossa on päätetty perustutkintoon johtavan koulutuksen tavoitteet, opintokokonaisuudet ja niiden laajuudet, keskeiset sisällöt ja arviointi. Lisäksi se sisältää määräykset opinto-ohjauksesta, opiskelijan arvioinnista, työssäoppimisesta, erityisopetuksesta, maahanmuuttajakoulutuksesta, oppisopimuskoulutuksesta ja opetussuunnitelmasta. Perusteita noudattaen koulutuksen järjestäjän tulee laatia ja hyväksyä opetusta varten opetussuunnitelma (L 630/98, 14§). Opetussuunnitelman perusteet ovat lakiin verrattava normi, jota koulutuksen järjestäjä ei voi millään perusteella jättää noudattamatta.

Opetussuunnitelma on koulutuksen järjestäjän opetusta varten laatima ja hyväksymä asiakirja, jossa on otettu huomioon paikalliset ja alueelliset ammatillisen koulutuksen tarpeet. Opetussuunnitelman perusteiden mukaan opetussuunnitelmaan tulee sisällyttää kaikkia koulutusaloja ja tutkintoja varten yhteinen osa ja tutkinnoittain eriytyvät osat, joiden molempien sisältöön kuuluvat asiat on lueteltu opetussuunnitelman perusteissa. Opetussuunnitelman yhteisessä osassa määritellään yhteiset periaatteet ja menettelytavat sekä koulutusalakohteisesti eriytyvät osat. Tutkinnoittain tehtävän osan tulee sisältää opetussuunnitelman perusteissa määrättyjen opintojen tarkennetut tavoitteet, sisällöt ja opiskelijan arviointi sekä suunnitelma siitä, miten opinnot järjestetään.

Uudistuvan koulutuksen ja oppimiskulttuurin taustalla vaikuttavat käsitykset arvoista, ihmisistä, tiedosta ja oppimisesta sekä näkemykset ammattialan, työn ja ammattitaidon kehityksestä.

Valtioneuvosto päätti 25.2.1999 (213/99) tutkintojen rakenteesta ja yhteisistä opinnoista siten, että ammatillisiin perustutkintoihin tulee kuulua ammatillisia opintoja 90 opintoviikkoa, yhteisiä opintoja 20 opintoviikkoa ja vapaasti valittavia opintoja 10 opintoviikkoa. Vapaasti valittavat opinnot voivat olla oman alan tai muiden alojen ammatillisia opintoja, yhteisiä opintoja, jatko-opintoihin tai ylioppilastutkintoon valmentavia opintoja tai harrastustavoitteisia opintoja. Lisäksi opetussuunnitelman perusteissa voidaan määrätä, että enintään 10 opintoviikkoa ammatillisista opinnoista voidaan osoittaa opiskelijalle muihin valinnaisiin opintoihin, jotka voivat olla ammatillisia opintoja, yhteisiä opintoja tai lukio-opintoja. Opintoihin sisältyy 1,5 opintoviikkoa opinto-ohjausta. (Opetussuunnitelman perusteet 2000.)

3.2 Millainen on toimiva opetussuunnitelma?

Opetussuunnitelman on oltava väljä pedagoginen opas. Opetussuunnitelman on vastattava kysymyksiin: miksi opiskellaan, mikä on opetuksen tehtävä opiskelutapahtumassa, mitä varten opiskellaan, millainen on opiskelija sekä miten hän kehittyy ja oppii.

Opiskelija tarvitsee elämönhallintataidot – hallitaksemme elämän todellisuutta. Opiskelemme saavuttaaksemme valmiuksia, joiden varassa kykenemme toimimaan yhteiskunta- ja työelämässä, harrastuksissa ja sosiaalisissa tilanteissa sekä kykenemme pitämään huolta lähimmäisistämme, itsestämme ja ympäristöstämme.

Opetussuunnitelman laadinnan ja opetuksen kannalta on tärkeä, missä valossa opiskelija nähdään, miten näemme ihmisen oppijana. Nykyinen ihmiskäsitys pitää ihmistä aktiivisena, tavoitteita asettavana ja tavoitteisiinsa itseohjautuvasti pyrkivänä. Ihminen on kokonaispersoonallisuus, jolle kognitiiviset toiminnot ja motivaatio säätelevät ulkoista toimintaa ja jossa persoonallinen ote antaa toiminnalle sävyn.

Opetuksen keskeinen tehtävä on luoda suotuisat edellytykset kehitykselle, kasvu- le ja oppimiselle. Keskeinen vaatimus on, että luoda prosessikeskeinen opetussuunnitelma, jonka ytimenä on opiskelijoiden aktiivisen toiminnan sävyttäminen oppimiskokemuksien luominen. Koulutuksen tehtävä on hyödyntää oppijoiden kokemuksia ja rikastuttaa niitä tavoitteiden saavuttamisen kannalta tarkoituk-

senmukaisella tavalla.

Kuvio 1. Opetussuunnitelman laatua määrittävät tekijät.

Opetussuunnitelman laatua määrittelevien tekijöiden vuorovaikutuksesta syntyy kolme opetussuunnitelman sisältöä ja luonnetta kuvaavaa laatutekijää: opiskelun avulla tavoiteltava pätevyys, opetussuunnitelman rakenne sekä opiskelijoiden aktiiviset kokemukset opiskelun aikana. (Ekola, J. 1992, 91-94)

3.3 Joustavuus - opetussuunnitelman vaatimus

Koulutuksen ja sitä koskevan opetussuunnitelman tulee olla joustava. Opetussuunnitelman joustavuus tähtää siihen, että työelämän kehitystrendit pystytään ennakoimaan koulutuksen pätevyysmäärittelyssä. Joustavuus pätevyysnä on sekä horisontaalista että vertikaalista.

Horisontaalinen joustavuus on työntekijän kykyä mukauttaa toimintansa vaihteleviin ongelmiin ja tilanteisiin. Yllättävätkään tilanteet eivät tällöin tuota ylittämättömiä ongelmia. Horisontaalinen joustavuus edellyttää, että ammattilainen hallitsee ammattitehtäviään myös käsitteellisesti eli osaa havainnoida työtilannetta ja löytää siitä toimintansa kannalta olennaisia piirteitä. Saavutetun tiedon varassa ammattilainen pystyy päättämään ratkaisuja, suunnittelemaan ja ratkaisemaan ongelmia. Vertikaalinen joustavuus on kykyä olla mukana kehityk-

sen vauhdissa. Vertikaalinen joustavuus pohjautuu horisontaalisen joustavuuden ominaisuuksiin, mutta edellyttää myös kykyä ja halua kehittää itseään jatkuvasti – myös koulutuksen päätyttyä. (Ekola, J. 1992, 97)

Opetussuunnitelman joustavuuden vaatimus lähtee opiskelijan yksilöllisyyden huomioimisesta. Opiskelijat tulevat kouluun kokemustaaltaan erilaisena. He ovat valinneet alan, mutta haluavat alan sisällä erityispätevyyksiä oman kiinnostuksensa mukaan. Opetussuunnitelman avulla voidaan löytää yhteisymmärrystä siitä, miten oppiminen oppilaitoksessa toteutuu. Miten opiskelijoiden opinnot etenevät, millaisia erilaisia mahdollisuuksia on tarjolla. Millaiseksi muodostuu opiskelijan opiskelijapolku. Kaikkien opiskelijoiden opiskelupolku ei ole samanlainen, vaikka he opiskelevat samalla alalla – ei sisällöllisesti eikä ajallisesti.

4 VIESTINNÄN OPETUS

Asiakasnäkökulmasta tarkasteltuna oppilaitoksemme strateginen päämäärä on, että koulutusrakenne vastaa kysyntää ja opiskelijat tekevät oikeita opiskeluvalintoja. Graafisen viestinnän kehittämishanke vastaa näihin tavoitteisiin. Kainuun ammattiopiston menestystekijäksi on määritelty asiakaslähtöinen koulutussuunnittelu. Koulutusohjelmaa suunnataan siten, että se tyydyttää paremmin työelämän työvoimatarpeita ja valmistuvan opiskelijan tarpeita parantamalla työllistymistä. Koulutuksen valmistelu ja toimeenpano kehittää myös verkostoyhteistyötä paikallisten alan yrittäjien kanssa.

Toiminnan tehokkuutta koulutus parantaa siten, että opiskelijoiden työmarkkinoille siirtymisen prosessi helpottuu. Taloudelliset päämäärät toteutuvat siten, että tuloksellisuusrahoitus paranee ja myös opiskelijarekrytointi helpottuu. Opiskelijat osaavat ottaa opiskeluvalinnoissaan huomioon alan työllistymismahdollisuudet.

Painotekniikan opetuksen lisääminen graafisen viestinnän koulutusohjelmaan parantaa media-assistenteiksi valmistuvien työllistymistä ja koulutuksen kehittämisen voisi arvioida vaikuttavan siten, että opiskelijoiden opiskelumotivaatio paranee ja sen kautta keskeyttämiset vähenevät ja opiskeluaika lyhenee. Tämä vaikuttaa välillisesti myös opintoalan vetovoimaan nuorten keskuudessa. Koulutusohjelman uudelleen suuntaaminen vaatii myös opettajien kouluttautumista.

Laissa ammatillisesta koulutuksesta (21.8.1998/630) sen kuudennessa pykälässä Yhteydet työelämään todetaan seuraavaa: "Ammatillisessa koulutuksessa tulee

ottaa erityisesti huomioon työelämän tarpeet. Koulutusta järjestettäessä tulee olla yhteistyössä elinkeino- ja muun työelämän kanssa.” Lakia noudattaen Kainuun ammattiopiston opetussuunnitelman johdanto kertoo, että ”Yhteistyöllä elinkeinoelämän ja työpaikkojen kanssa tulee varmistaa, että koulutus vastaa työelämän ammattitaitovaatimuksia. Koulutuksen tulee edistää työllistymistä ja mahdollisuuksia ryhtyä itsenäiseksi ammatinharjoittajaksi.”

Graafiseen viestinnän alalta valmistuvien media-assistenttien sijoittumista työelämään ei Kainuun ammattiopiston kulttuurialalta valmistuvista ole erikseen kattavasti tutkittu. Työelämäyhteyksiemme kautta, muun muassa työssäoppimispaikoista, on kuitenkin tullut tietoa, että heitä on työllistynyt mainostoimistoihin, painoyrityksiin, lehden taittajiksi ja isojen liikkeiden markkinointiosastoille. Opin- toja on jatkettu ammattikorkeakouluihin media-alalle mutta myös muille aloille, esimerkiksi muotoilijan koulutukseen.

Kainuussa viestintää tehdään niin julkisella kuin yksityisellä sektorilla. Verkostoituminen paikallisten yritysten, yrittäjien ja viestintäalan toimijoiden kanssa on mielestäni onnistunut. Tämä ilmenee siinä, että Kainuun ammattiopistosta media-assistentiksi opiskelijat ovat löytäneet omat työssäoppimispaikan mukavasti alan yrityksistä: valokuvaamoista, lehdistä, painoista, mainostoimistoista jne. Yrityksiltä tulee jatkuvasti kyselyitä, että olisiko teillä meille tarjota työstöoppijaa. Moni työssäoppija on saanut yrityksiltä, joissa ovat olleet töissä, kesätyöpaikan ja jopa vakituisen työpaikan. Media-assistentiksi valmistuneita ja paikkakunnalle työllistyneitä opiskelijoita on puolestaan ollut media-assistenteiksi opiskelevien työpaikkaohjaajana.

Valmistuttuaan suurin osa opiskelijoistamme hakeutuu jatkokoulutukseen ammattikorkeakouluihin eri puolille maata, osa työllistyy suoraan ja osa valitettavasti työllistää työttömyyskortistoa. Opetuksen haaste on koko ajan suunnata opetuksen sisältöä paikkakunnan tarpeisiin, että koulutuksen saaneet työllistyisivät paremmin.

Media-assistentti -koulutuksesta on viime vuosina kritisoitu sen vuoksi, että alan koulutuksesta on ylitarjontaa (Eklöf, J & Karkulehto, S. 2006). Niin kiistämättä on, koulutusta tarjoillaan esim. monissa kansanopistoissa ja pienissä kouluissa, joissa ei välttämättä ole riittäviä opettaja-, tila- tai opetusresursseja. Opetussuunnitelmiin perehtyneenä, ei ole vaikea huomata, että joissain kouluissa opetus riipaisee pintaa, eivätkä opiskelijat välttämättä osaa valmistuttuaan asioita/ohjelmistoja kuin pinnallisesti. Kainuun ammattiopistossa audiovisuaalisen viestinnän hakijatilanne on ollut hyvä. Selvitysten mukaan media-assistentteja koulutetaan kuitenkin

kin Suomessa liikaa ja siksi koulutusta on kehitettävä niin, että alalta valmistuvat työllistyisivät mahdollisimman hyvin.

Ammattiopiston strategisena päämääränä on mainittu palvelutuotannon edellyttämä infrastruktuuri. Tilat, laitteet sekä tiedon ja viestinnän hallinta ovat tärkeitä laadukkaassa ammatillisessa koulutuksessa. Niiden pitää olla ajantasaisia ja vastata työelämässä käytössä olevia. Kulttuurialalla on käytössään noin 6500 m² tilaa. Yhteisiä tiloja on remontoitu ja remontoidaan koko ajan. Kalusteita on hankittu erityisesti opiskelijoiden taukutiloihin.

Kainuun ammattiopiston kulttuurialalla audiovisuaalisen viestinnän käyttöön on kunnostettu kolme tietokonehuonetta. Graafisen viestinnän tuotteiden suunnitteluun ja valmistukseen tarvittavat tilat ja laitteet ovat hyvät ja tarvittavat laitteet ja ohjelmat on pystytty hankkimaan tarpeen mukaan. Tietokoneet ja ohjelmat ovat ajantasaiset. Kainuun ainoa Mac-huone saatiin investoitua ja otettiin käyttöön syksyllä 2007. Viimeisempänä investointina koululle hankittiin painotuotteiden jälkikäsittelyyn tarvittavaa laitteistoa (mm. leikkaus, nuuttaus, kovakan-sidonta, pehmytkansidonta, laminointi, stiftaus) tarvittavat laitteet ja alkuvuodesta 2008 saimme uuden tulostimeen, joilla voimme toteuttaa mm. sivuparitaitoja.

Valokuvaukseen ja videokuvaukseen on studio, jonka kalustus vastaa tarpeita. Stylistien osastolla on myös pienempi studio muotokuvauksia varten. Kuvaohjauspöytä, ääniohjauspöytä, blue screenit, sekä kamerat ovat uusia ja niitä on riittävästi. Editointiin on useita editointitiloja. Käytössä on myös perinteinen valokuvaukslaboratorio, jossa valmistetaan mustavalkoisia paperikuvia.

Viestintäalalla ammatillinen kenttämme on varsin laaja ja siinä erikoistumisen alueita on valtavasti. Kaikkea ei tarvitse osata eikä pystykään oppimaan ei ainaakaan kolmessa vuodessa. Mielestäni on parempi, kun osaa yhdeltä alueelta perusteet kuin monelta alalta ns. riipaisun.

Kajaanissa media-assistenttikoulutukseen tuleva valitsee jo tullessaan suuntautumismahdollisuuteen graafisen viestinnän eli opetus painottuu painotuotteen suunnitteluun ja valmistamiseen. Toinen mahdollisuus media-assistenttiopintoihin on 4-vuotinen medialukio, jossa painotetaan multimedia- ja www-puolen tekniikkaa ja suunnittelua.

Uutena suuntautumismahdollisuutena, graafisen viestinnän sisällä, on valita painoviestinnän perusosaaminen, jota olemme suunnitelleet yhdessä paikallisten

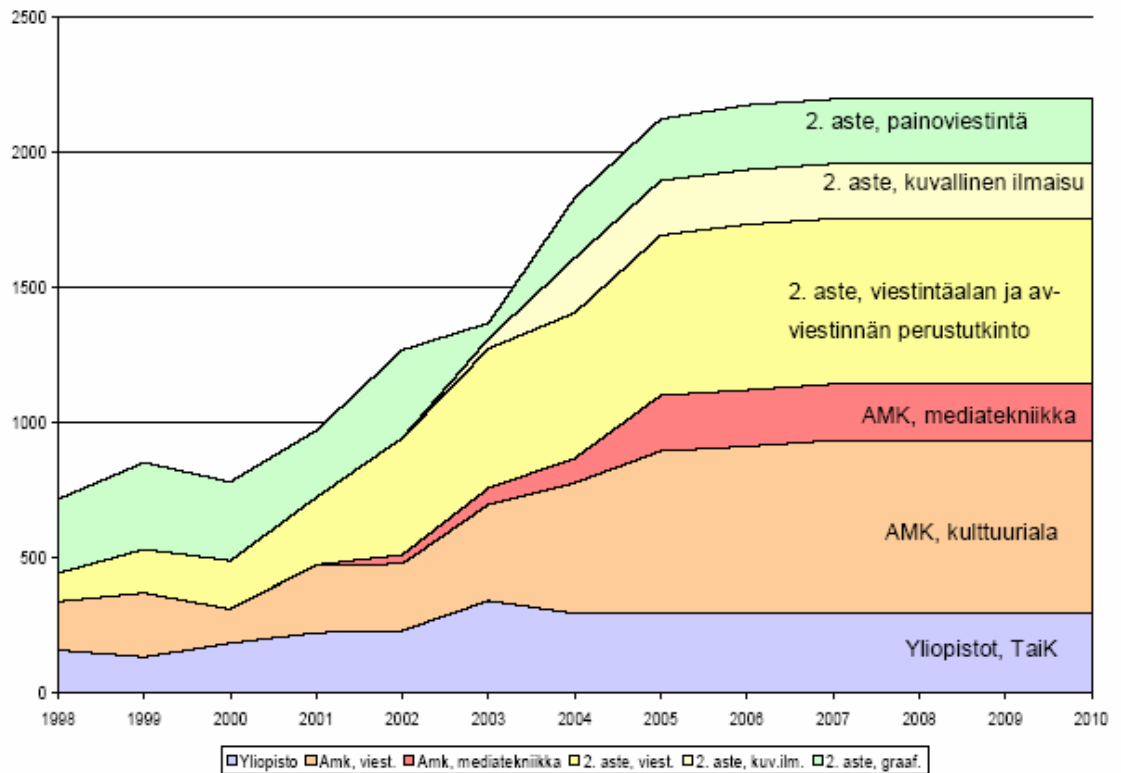
painoalan yrittäjien kanssa. Painoviestintään suuntautuneille oppilaille on suunniteltu omat ammattialan kurssit, joihin opettaja, painoalan ammattilainen, tulee työelämästä.

5 VIESTINTÄALAN TULEVAISUUS JA TYÖELÄMÄN MUUTOS

Mediateollisuuden työpaikat ovat vähenemässä, ja yhä useammat viestinnän ammattilaiset työllistyvät viestintätehtäviin muille toimialoille. Uusista mahdollisuuksista huolimatta viestinnän koulutusta on liikaa. Erityisesti audiovisuaalisen viestinnän ja kuvallisen ilmaisun ammattilaisia koulutetaan liikaa, mikä on johtanut työttömyyteen, moninkertaiseen koulutukseen sekä sijoittumiseen koulutustasoa vastaamattomiin työtehtäviin. Nämä johtopäätökset ovat Tampereen yliopiston tiedotusopin laitoksella 2006 valmistuneesta *Viestintäalan ammattikuvat ja koulutustarpeet* tutkimusprojektin loppuraportista. Tutkimuksen tekivät Pentti Raittila, Nina Olin ja Sari Stenvall-Virtanen Tampereen yliopiston tiedotusopin laitoksella ja Turun kauppakorkeakoulun Mediaryhmässä. Tutkimuksen rahoittajina ovat olleet Euroopan Sosiaalirahasto (ESR), opetusministeriö, Viestintäalan taloudellinen tutkimussäätiö ja Journalistisen kulttuurin edistämissäätiö.

Tutkimuksen perusteella ehdotetaan, että nuorisosaasteen kulttuurialan viestinnän koulutusta vähennetään ammatillisella toisella asteella ja ammattikorkeakoulussa. Hankkeen tehtävänä oli arvioida Suomen viestintäalan koulutusta ja ennakoida alan työvoimatarvetta vuosiin 2010 – 2020 asti. Mediateollisuuden työpaikat lisääntyivät 1990-luvun lopulla, ja kasvun odotettiin edelleen kiihtyvän. Mutta 2000-luvun alussa viestintäalan työpaikkojen määrä kääntyi laskuun.

Koulutuksen kasvun ja työelämän tarpeiden epäsuhtaan herättiin muutama vuosi sitten. Vuonna 2004 käynnistetyn Viestintäalan ammattikuvat ja koulutustarpeet -projektin tavoitteena on ollut ennakoida viestintäalan sisällöntuotantoon liittyvät ammatit ja niihin valmistava koulutus. Raittilan ehdotuksen mukaan koulutusresurssien jaon painopistettä pitäisi siirtää määrästä laatuun ja nuorten peruskoulutuksesta täydennys- ja erikoistumiskoulutukseen.

Kuvio 2. Kuvio esittää nuorisosaasteen viestinnän koulutusohjelmista valmistuneiden määrät vuoteen 2004 ja arvon valmistuvista vuoteen 2010.

- 2. aste, viestintäalan ja av-viestinnän perustutkinto
- 2. aste, kuvallinen ilmaisu
- 2. aste, painoviestintä

Viestintäalan ammattikuvat ja koulutustarpeet –hankkeen loppuraportissa viestintäalan toimialat jaettiin neljään ryhmään:

- Painoviestintä (kustannus ja painaminen)
- Sähköinen viestintä (radio- ja televisiotoiminta)
- Tallenneviestintä (ääni- ja kuvatallenteet, videotuotanto, elokuvien tuotanto)
- Markkinointiviestintä (mm. mainonta).

Perinteisten joukkoviestinnän alojen lisäksi viestintäalaan laskettiin digitaalinen viestintä, uusmedia ja verkkoviestintä. Viestintäalan toimijat oli tutkimuksessa ryhmitelty seuraavan taulukon kuvaamalla tavalla.

Viestintäalan yritysten ryhmitely (suluissa kunkin ryhmän työntekijämäärä vuonna 2000)	Ryhmien tarkempi kuvaus
Kustantaminen (17 072)	Kirjojen ja lehtien kustantaminen Äänitallenteiden kustantaminen
Painaminen (14 647)	Lehtien yms. painaminen Kirjansidonta ja viimeistely Painolaattojen valmistus
Tallenteiden jäljentäminen (195)	Ääni- ja kuvatallenteiden jäljentäminen
Elokuva ja video (1903)	Elokuvien ja videoiden tuotanto, levitys, esittäminen
Radio ja tv (7596)	Radio- ja televisiotoiminta
Uutistoimistot	
Markkinointiviestintä (8472)	Mainospalvelut
Työntekijöitä yhteensä 50 330 vuonna 2000.	

Kuvio 3: Viestintäalan toimialaluokitus.

Maailmantalouden kansainvälistyminen, digitaalitekniikan kehitys ja internetin kehitys ovat luomassa aivan uudenlaiset sisältöjen tuotannon maailmanmarkkinat. Teknologian muuttuminen on muuttanut työelämän rakenteita.

Raittilan mukaan viestintäalalla työvoimatarpeen ennakointi on vaikeaa, koska ammatit muuttuvat ja katoavat vaikeasti ennustettavan teknologian muutoksen myötä. Alan näköpiirissä oleva rakennemuutos ennustaa, että viestintäalan koulutus johtaa yhä harvemmin tiettyihin ammatteihin. Koulutuksen saaneet työllistyvät kasvavassa määrin tehtävänimikkeisiin, jotka eivät tilastollisesti ole viestintäammatteja. Siksi pelkästään media-alaa tutkimalla saa virheellisen kuvan alan työllisyydestä. (Raittila 2006, 21.)

Graafisen ja viestintätekniiikan ammatillisen koulutuksen suorittaneista parhaiten ovat työllistyneet painoviestinnän tutkinnon suorittaneet. Sekä työttömiä että opiskelujaan jatkaneita oli vähemmän kuin graafiseen suunnitteluun kouluttautuneissa. Lisäksi graafisen alan näyttötutkinnon suorittaneet olivat työllistyneet selvästi paremmin kuin saman alan perustutkinnon oppilaitoksessa suorittaneet. He olivat myös paremmin koulutustaan vastaavissa töissä.

Viestintävälineiden rooli ihmisten arjessa on suuri ja kasvaa koko ajan. Vuonna 2004 suomalaiset seurasivat joukkoviestimiä keskimäärin 9 tuntia 20 minuuttia vuorokaudessa, kun päällekkäiskäyttö otetaan huomioon. Viestintään liittyvän ammattitaidon tarve kasvaa kaikessa yhteiskunnallisessa toiminnassa. Samalla monet aikaisemmat ammattikoulutusta edellyttäneet tehtävät arkipäiväistyvät tavanomaisiksi kansalaistaidoiksi. Siten työpaikkojen lisääntyminen ei kulje rintarinnan viestinnän kasvun kanssa. (Raittila 2006, 59.)

Kehityksen lähtökohtana on kansainvälinen kehitys ja Suomen talouden kehityksen jatkuminen viimeisen kymmenen vuoden kaltaisena. Painoviestinnän liikevaihto säilyy ennallaan vuoteen 2010 ja sen jälkeen se kääntyy lievään laskuun. Eläkkeelle jäävien suurten ikäluokkien runsas vapaa-aika ja lukemistottumukset takaavat painetun viestinnän tulevaisuuden vielä pitkäksi aikaa. Painoviestinnässä aikakauslehdet ja kirjat vahvistavat suhteellisia asemiaan.

Jos digitaalisen median kehitys kiihtyy, kuten jotkut ennustavat, se tietää selvää painopisteen muutosta painoviestinnästä sähköisen viestinnän suuntaan. Graafisen teollisuuden mahdolliset tulevat aluevaltaukset liittyvät painettuun elektronikkaan ja niin sanottujen älykkäiden komponenttien painamiseen. Myös asiakasviestintään ja mainontaan liittyvien painotuotteiden määrä saattaa edelleen kasvaa, mikä työllistää kirjapainoteollisuuden lisäksi mm. graafisia suunnittelijoita ja markkinointiviestinnän ammattilaisia.

Suurten ikäluokkien eläköitymisen myötä viestintäalan ammattilaisia poistuu työelämästä. Se ei kuitenkaan Tampereen yliopiston selvityksen mukaan aiheuta merkittävää työvoimatarpeen kasvua. Noin 50.7 % graafisen työn ammattilaisista on yli 40-vuotiaita.

Työllisten määrä	1995	2000	Yli40 v	Poistuma vuosittain 2001 - 2010	2010 - 2020
Graafinen työ	17613	17345	50,7 %	421	458
Graafisen tekniikan asiantuntijat	1925	1886	61,4 %	66	55
Latojat, asemoijat	5233	3334	59,7 %	89	110
Painopinnanvalmistajat	1432	1397	50,1 %	29	41
Painokoneenhoitajat	5575	7266	41,7 %	139	164
Jälkikäsitteijät	1851	2734	55,3 %	83	68
Graafiset suunnittelijat	1675	1647	37,4 %	24	38

Kuvio 4: Graafisen työn ammattilaisten poistuma 2020 mennessä.

(Raittila 2006, 75.)

Graafisen viestinnän koulutuksen määrät ja työvoimatarpeet näyttäisivät vastaavan hyvin toisiaan. Kuitenkin Etelä-Suomessa koulutettavat painoviestinnän perustutkinnon suorittaneet ovat työllistyneet huonosti, vaikka kirjapainoalan työnantajat puhuvat työvoimapulasta. Ilmeisesti alan koulutus ei vastaa alueellisesti työvoiman tarpeita. Koulutuksesta valmistuneet jäävät mieluummin omalle paikakunnalle muiden alojen töihin kuin siirtyvät työn perässä. Työvoimaa tarvitaan erityisesti painamiseen ja jälkikäsitteilyyn. (Tartia-Kallio 2006, 18)

Viestintäalan Imago-hanke käynnistyi Opetushallituksen rahoittamana 1.3.2006. Kaksivuotisen hankkeen pääyhteistyökumppaneina toimivat painoviestinnän koulutusta tarjoavat oppilaitokset, viestintäalan ammatilliset liitot sekä alan yritykset. Hanketta hallinnoi Jyväskylän ammattiopisto.

Hankkeen kautta parannetaan viestintäalan tunnettuutta kouluttautumisvaiheessa oleville nuorille. Imago-hanke järjestää koululaisten yritysvierailuita, parantaa opinto-ohjaajien alatietoutta sekä edistää työelämään tutustumismahdollisuuksia. Motivoituneita nuoria kaivataan erityisesti painotekniikan opiskeluun. Yhteistyökumppaneina on alan yrityksiä ja tukena viestintäalan järjestöjä. Hankkeen vetäjän Janne Ukkosen mukaan painoalan yritykset potevat työvoimapulaa seuduilla, joilta puuttuu painoalan ammatteihin valmistavaa koulutusta. Opetushallitukselta ollaan hakemassa rahoitusta, jotta Imago-hanke saataisiin valtakunnalliseksi. Lisää tietoa hankkeesta on luettavista Internetsivustolla: www.tyojokanakuu.fi.

5.1 Pohjois-Suomen media-alan koulutusselvitys - CreaM-hanke

Oulun yliopisto on toteuttanut CreaM-hankkeen, joka on sisältöliiketoiminta-alan toimintaedellytyksiä vahvistava, monitieteinen tutkimus, kehitys- ja koulutushanke. Hankkeen toteuttajana olivat Oulun yliopiston humanistisen tiedekunnan taideaineiden ja antropologian laitos. Rahoittajia ovat Oulun lääninhallituksen sivistisosasto ja Oulun kaupunki. Hankkeen toteuttamisaika oli 1.1.2005–28.2.2007.

Koulutusselvityksen tavoitteena oli kartoittaa opettajien näkemykset opetuksen ja sitä kautta osaamisen kehittämisen painopistealueista eri oppilaitoksissa. Tutkimuksessa kartoitettiin myös media-alan opettajuuteen liittyviä asioita monelta kannalta. Kyselyn kohteena olivat kaikki koulutusasteet peruskoulua ja lukiota lukuun ottamatta. Kysely lähetettiin 134 opettajalle, joista kyselyyn vastasi 84. Vastausprosentti oli 62,6.

Vastausprosentin perusteella voidaan sanoa, että kysely antaa luotettavan kuvan pohjoissuomalaisten opettajien käsityksistä tutkimuksessa kysytyistä asioista. Kyselytutkimuksen lähtökohtana oli tarve nähdä pohjoissuomalainen media-alan koulutus ja sen painopisteet alan osaamisen kehittäjänä kokonaisuutena ja tarkasti. Kyselyssä saatua tietoa on verrattu valtakunnallisen Viestintäalan ammattikuvat ja koulutustarpeet – projektissa työnantajille tehtyyn kyselyyn alan osaamistarpeiden kehityksestä seuraavan viiden vuoden tähtäimellä. Raporttia koulutusselvityksestä täydentää myös oppilaitosten profilointi, jolla pyritään ilmaisemaan, millaisia osaajia eri oppilaitoksista tulee työmarkkinoille. Raportin pohjalta on ryhdytty suunnittelemaan oppilaitosten sekä eri koulutusasteiden välistä yhteistyötä Pohjois-Suomessa. (Eklöf, Karkulehto, Leppihalme 2007, 37)

CreaM-hankkeen tekemän tutkimuksen mukaan Pohjois-Suomen media-alan opettajat painottivat koulutuksessa sisällöllistä ja taiteellista puolta teknisen ja kaupallisen osaamisen kustannuksella. Mediaopettajat painottivat monitaitoisuutta ja kykyä työskennellä erilaisissa mediaympäristöissä. Työntajien arvion mukaan taas uuden tekniikan hallinnan merkitys kasvaa tulevaisuudessa ja myös työnantajat painottivat moniosaajuutta. Tätä he perustelivat tiimityön lisääntymisellä ja tarpeella tuottaa sisältöjä erilaisille jakelualustoille.

Osaamisalue	Kasvaa merkittävästi	Kasvaa hieman
Uuden tekniikan ymmärtäminen	67 %	28 %
Monitaitoisuus työssä	53 %	40 %
Asiakkaan tarpeen ymmärtäminen	51 %	36 %
Oman osaamisen kehittäminen	51 %	39 %
Luovuus	50 %	45 %

Kuvio 5: Työnantajien arvio eri osaamisalueiden merkityksestä lähitulevaisuudessa.

Pohjois-Suomen kartoituksessa kysyttiin opettajilta, millä perusteella tuleva media-alan koulutuspaikkojen karsinta tulisi suorittaa. Opettajat vastasivat seuraavasti:

1. Koulutuksen laadun arviointi 78,3 %
2. Opiskelijoiden työllistyminen ja jatko-opinnot 78,3 %
3. Työelämästä saatu arvostus 65,1 %
4. Oppilaitoksella vakiintuneet työelämäsuhteet 47 %
5. Oppilaitoksella sitoutunut opettajakunta 33,7 %
6. Alueella tarjolla työpaikkoja 31,3 %
7. Oppilaitoksella pitkät perinteet 20,5 %

5.2 Viestintäalan tulevaisuus Kainuun ammattiopiston kulttuurialalla

Audiovisuaalisen viestinnän perustutkinnon valtakunnallisessa opetussuunnitelmassa todetaan, että "ammattillisen peruskoulutuksen tulee antaa opiskelijalle laaja-alaiset ammatilliset perusvalmiudet alan eri tehtäviin ja erikoistuneemman osaamisen ja työelämän edellyttämän ammattitaidon yhdellä tutkinnon osa-alueella siten, että hän voi tutkinnon suoritettuaan sijoittua työelämään, suoriutua alansa vaihtelevista tehtävistä myös muuttuvissa oloissa sekä kehittää ammattitaitoaan läpi elämän. Yhteistyöllä elinkeinoelämän kanssa tulee varmistaa, että koulutus vastaa työelämän ammattitaitovaatimuksia." (OPH 2001, 9.)

Kainuun ammattiopiston kulttuuriala toimii yhteistyössä työelämän kanssa ja pyrkii reagoimaan nopeasti työelämästä tuleviin toiveisiin. Audiovisuaalisen viestin-

nän graafisen viestinnän koulutusohjelman opiskelijoiden tärkeitä työssäoppimispaikkoja ovat koko koulutuksen olemassaolon ajan vuodesta 2000 olleet erilaiset painoyritykset. Painoyrityksistä on tullut hyvää palautetta graafisen viestinnän opiskelijoiden taidoista. Opiskelijoitamme työskentelee koko ajan työssäoppimiskäytännöillä paikallisissa painoissa. Tällä hetkellä, tätä raporttia kirjoittaessa kaksi graafisen viestinnän alan opiskelijaani on Kajaanin Kirjapainossa, yksi opiskelijani on Paltamon kirjapainossa, kaksi opiskelijaa on seripainossa ja yksi Kajaanin kaupungin painatuskeskuksessa. Ensimmäiset ajatukset painotyön opetuksen vahvistamisesta graafisen viestinnän opinnoissa tulivat juuri painoalan yrittäjiltä. Opiskelijamme ovat haluttuja työssäoppijoita.

Graafisen viestinnän opiskelijat ovat myös menestyneet hyvin erilaisissa alan kilpailuissa. Esimerkiksi Taitaja-kisoissa on Kainuun ammattiopiston graafisen viestinnän opiskelija ollut loppukilpailussa kolmena vuonna. Kaikilla kerroilla, kun osallistujia on lähetetty karsintoihin Helsinkiin semifinaaliin, jossa on karsittu Suomen kahdeksan parasta loppukilpailuun Taitaja SM-kilpailuihin. Tänä vuonna loppukilpailupaikan lunasti Kainuun ammattiopistosta Elina Juppi, joka on kolmannen vuoden graafisen viestinnän opiskelija.

Taitaja-kilpailut ovat vuosittain järjestettävät ammattitaidon SM-kilpailut. Taitajakilpailun tarkoituksena on lisätä ammatillisen koulutuksen tunnettavuutta, vetovoimaa ja arvostusta, edistää ammatin oppimista ja oppimistulosten vertailua, kohottaa opiskelijoiden kiinnostusta jatkuvaan kehittymiseen ja yrittäjyyteen ja lievittää työelämän rekrytointiongelmia kehittämällä ammattitaitoa kilpailu- ja valmennustoiminnalla sekä koulutuksen ja työelämän yhteistyöllä.

Lukuisista tilaustöistä, joita on tehty julkisyhteisöille ja yksityisille tilaajille, on saatu kannustavaa ja positiivista palautetta. Graafisen viestinnän opiskelijat ovat saaneet julkisuutta voittamalla useita kertoja valtakunnallisia kilpailuja. Palautteen perusteella olemme voineet todeta, että graafisen viestinnän opiskelijat ovat saaneet laadukasta opetusta. Palautteen ja menestyksen rohkaisemana olemme ottaneet työelämän haasteen vastaan ja ryhtyneet suunnittelemaan graafisen viestinnän koulutusohjelmaan mahdollisuutta valinnaisuuksien kautta perehtyä aikaisempaa perusteellisemmin painotyöhön.

6 KOHTI AMMATTITAITOA JA ASIANTUNTIJUUTTA

Taitojen perustana on tieto. Pelkkä tieto ei kuitenkaan ole riittävä asiantuntijuuden perustaksi. Eteläpelto jaottelee asiantuntijuuden rakenteeksi formaalin, selit-

tävän tietämyksen "know that", praktisen, käytännöllisen tietämyksen "know how" ja itsesäätelyyn liittyvän metakognitiivisen tietämyksen "metacognitive knowledge" muodot. Formaalin tieto on havaittavaa ja yleistettyä tietoa eri ilmiöistä. Praktinen tieto puolestaan on ei-tietoista, johonkin työtehtävään liittyvää käytäntöihin sitoutunutta osaamista ja tietoutta, jonka oppiminen ja opettaminen voi olla vaikeaa. Asiantuntija ei välttämättä osaa verbalisoida, miten hän eri tehtävät tekee. Itsesäätelyosaaminen perustuu osaamisen eri puolien tarkasteluun ja sitä kautta erilaisten toimintojen arviointiin ja oppimiseen.

Asiantuntijan taidot voidaan nähdä hierarkkisina: perustaso on tekniikoiden hallinta, ylempi taso on toimintojen taso, jolloin voidaan puhua toimintatapojen hallinnasta ja ylinnä on strateginen taso, joka tarkoittaa yleisintä asiantuntijuuden tasoa. Asiantuntijuus syntyy taitojen omaksumisen ja vähitellen niiden automatisoitumisen kautta: tekniset perusasiat hallitaan ja osataan ilman, että niihin menee energiaa tai, että niiden opetteluun täytyy käyttää aikaa. Tietyllä tavalla asiantuntijuuteen kuuluu jatkuva uusien tekniikoiden opetteluun vaatimus ja tälläkin tasolla asiantuntijan täytyy kouluttautua koko ajan – elinikäinen oppiminen. Oman persoonallisuuden arvioinnin tasolla asiantuntijan täytyy selvittää, millaisia persoonallisuuden piirteitä edellytetään hyvältä asiantuntijalta hänen sovellusalueellaan. Ei ole olemassa hyvän asiantuntijan ihannepersonaalisuutta, mutta jokaisen täytyy löytää itselle sopiva tapa toimia työssään. (Eteläpelto A. 1997, 86-102.)

Opetussuunnitelman laadinnassa ensimmäisellä tasolla (1. vuosikurssi) on orientaatiovaihe eli audiovisuaalisen viestinnän perustutkinnossa se tarkoittaa audiovisuaalisen viestinnän perusteita. Toisella vuosikurssilla opiskelijat opiskelevat lisää ammatillisia aineita ja kolmannella vuosikurssilla he syventävät taitojaan. Ammatillisiin perusopintoihin liittyvän työssäoppimisen yhtenä tavoitteena on ammatillisen osaamisen syventäminen.

6.1 Ammattitaito, kvalifikaatio ja kompetenssi

Ammattitaito ei ole yksiselitteinen käsite, vaan se saa erilaisen merkityksen riippuen näkökulmasta. Ammattitaito voidaan nähdä työhön kytkeytyväksi objektiiviseksi seikaksi, joka voidaan määrittää työtehtävän oppimisajan, tarvittavan tiedon ja harjoittelun mukaan. Ammattitaito voidaan mieltää työn kokonaisprosessin hallinnaksi tai työhön sosiaalistuminen. Ammattitaidosta käytetään rinnakkaisia käsitteitä. Tällaisia ovat mm. pätevyys, kompetenssi ja kvalifikaatio.

Kompetenssi on yksilökeskeinen näkökulma ja se koostuu yksilön kyvyistä ja

ominaisuuksista, joilla hän vastaa työelämän vaatimuksiin. Esimerkiksi työntekijä voi hankkia muodollisia pätevyksiä ja kehittää toimintakykyään pärjätäkseen erilaisissa tilanteissa.

Kvalifikaationäkökulma painottaa työn vaatimuksia ja työntekijän suhdetta siihen. Kvalifikaatiovaatimusten kautta määritetään työntekijöiltä vaadittavia ammattitaitovaatimuksia, joita tehtävän hoitaminen edellyttää. Työntekijällä voi olla erilaista ammatillista pätevyyttä, kompetenssi-ammattitaitoa mutta jos tämä kompetenssi ei vastaakaan työelämästä tulevia ammattitaitovaatimuksia ei kvalifikaatiota ole olemassa. (Vuortama-Räsänen, M. Luento 3.10.2007)

Ammattitaito voidaan määritellä kuuteen tyyppiin, jotka eivät poissulje toisiaan, mutta sen ovat luonteeltaan ja havaittavuudeltaan erilaisia: keskeistaidot, reunataidot, äänettömät taidot, piilotetut taidot, näkymättömät taidot ja avaintaidot.

Keskeistaidot ovat ammattitietoa ja -taitoa, joita tekijä tarvitsee työn normaaliin suorittamiseen. Keskeiset taidot ovat käytössä jokapäiväisten tehtävien suorittamiseen rutiininomaisesti. Ammatista riippuen, ne ovat teknisiä taitoja, vuorovai-
kutukseen ja yhteistoimintaan liittyviä sosiaalisia taitoja tai näiden yhdistelmiä. Ammatillisiin perusopintoihin kuuluva vähintään 20 opintoviikkoa kestävä työssäoppimisjakso auttaa rutiinien saamisessa ammattiin kuuluvissa jokapäiväisissä tehtävissä.

Reunataitoja työntekijä tarvitsee satunnaisesti, yleensä normaalista työkulusta poikkeavassa tilanteessa. Reunataidotkin voivat olla teknisiä, sosiaalisia ja näiden yhdistelmiä. Reunataidot ovat sellaisia taitoja, että keskeiset työtehtävät tulevat suoritettua täydellisesti. Työnteon pulmatilanteet ja niistä selviytyminen opitaan enimmäkseen työtä tekemällä.

Äänettömät taidot ovat piilevää tietotaitoa, joita on vaikea ilmaista sanallisesti ja joita ei monestikaan mielletä taidoiksi, sillä ne ovat rutiineja, jotka on sisäistetty niin, että niitä pidetään itsestäänselvyyksinä. Äänettömät taidot kehittyvät ja syvenyvät käytännön kokemuksen myötä ja niiden oppiminen on työkohtaista. Äänettömät taidot voivat liittyä kiinteästi vallankäyttöön (esim. tiedon jakaminen tai jakamatta jättäminen). Äänettömät taitojen siirrettävyys organisaatiossa perustuu pitkälti sosiaaliseen oppimisen muotoihin (jäljittely, mallioppiminen, samaistuminen). Hiljaiselle tietotaidolle on ominaista, että ne kehittyvät omakohtaisen kokemuksen myötä. Työssäoppimisessa rutiinien oppimisen ohessa alkaa hiljaisen tietotaidon kehittyminen työkokemuksen kautta kohti asiantuntijuutta.

Ammatillisessa opetuksessa syntyy väistämättä elotonta tietoa, kun käsitellään asioita, joita ei voida käyttää koulussa esim. kalliiden koneiden puuttumisen vuoksi. Media-assistenttikoulutuksessa erilaisiin painokoneisiin ja –menetelmiin tutustuminen on ollut tällaista elotonta tietoa. Painamiseen suuntautuneet media-assistentteilla on mahdollisuus elvyttää eloton tieto eläväksi työssäoppimisessa painosalityöskentelyssä.

Piilotettuja tietoja ei haluta syystä tai toisesta paljastaa. Syyt vaihtelevat, mutta usein ne liittyvät vallankäyttöön työpaikalla. Piilottamalla taitojaan, työntekijä tavoittelee strategista hyötyä, parempaa palkkaa, kiireettömämpää työtahtia tai esimerkiksi mahdollisuuksia edetä uralla. Syynä taitojen piilottamiseen voi olla esimerkiksi pyrkimys välttää ”hyväksi käytettynä” ylityöllistetyksi. Piilotettujen taitojaan hankkimisella ei ole juurikaan yhteyttä koulutukseen.

Näkymättömiä taitoja ei yleisesti tunnusteta taidoiksi ja niitä pidetään itsestään selvinä, kenen tahansa kykyinä. Tavallisimmin nämä taidot ovat sosiaalisia, mutta ne voivat olla myös teknisiä tai käsitteellisiä. Nykyään monella alalla työskentely edellyttää kykyä ja valmiutta tehdä yhteistyötä asiakkaiden ja työyhteisön jäsenten kanssa.

Avaintaidot ovat käytössä erityisesti muutostilanteessa, jossa edellytetään entisestä poikkeavia toimintatapoja. Ne ovat ”avaimia” työn normaalikulun palauttamiselle entiselle tai uudelle tasolle. Avaintaidot ovat yhteydessä erityisesti keskeis- ja reunataitoihin. Avaintaitoja ovat kommunikatiiviset taidot, ongelmanratkaisut yhteistyötadot, johtamistaidot ja oppimistaidot. Ne ovat taitoja, joilla hankitaan uusia taitoja. (Väisänen, P. 2002, 41-44)

6.2 Henkilökohtaistaminen tukee ammatillista kasvua

Opetussuunnitelman perusteissa todetaan, että opetuksessa tulee kiinnittää huomiota oppimisvalmiuksiltaan ja -tavoitteiltaan erilaisiin opiskelijoihin sekä tarvittaessa kehittää tukitoimia yhteistyössä kotien ja koulun ulkopuolisten asiantuntijoiden kanssa. Opiskelijan myönteistä yksilöllistä kehitystä ja tervettä itsetuntoa tulee tukea. (Opetussuunnitelman perusteet 2000, 9)

Suomessa on voimassa yhdenvertaisuuslaki (L21/2004), jonka tarkoituksena on edistää yhdenvertaisuutta Suomessa. Lakia sovelletaan sekä työelämässä että koulutuksessa. Laki kieltää ikään, etniseen ja kansalliseen alkuperään, kieleen, vakaumukseen, uskontoon, mielipiteeseen, terveydentilaan, vammaisuuteen ja

sukupuoliseen suuntautuneisuuteen perustuvan syrjinnän. Oppimisvaikeuksissa on kysymys ongelmasta, joka koskettaa laajaa osaa väestöstä.

Opiskelun henkilökohtaistamisessa on kysymys opiskelijan oman äänen kuulumisesta oppimisprosessissa. Opiskelijan kokemuksilla, tavoitteilla ja tämän opiskelulle antamalla merkityksillä sekä näiden asioiden kehittymisellä on oppimisen lopputuloksessa keskeinen osuus. Opiskelun lähtökohtana ovat kolme peruselementtiä: a) tutkinnon perusteet sekä opetussuunnitelman tavoitteet ja vaatimukset, b) opiskelijan tavoitteet ja tämän opiskelulle antamat merkitykset, jotka on suhteutettava tutkinnon perusteiden raameihin sekä c) työelämän vaatimukset. Henkilökohtaistamisen ydin on opiskelijan ammattitaidon kehittämisessä.

Henkilökohtaistamiseen voi olla monia syitä, mm. uratavoitteet, työssä jaksaminen, oman osaamisen arviointi, työelämän vaatimukset, oppimistarpeet ja –taidot, perhe ja terveys. Opiskelijan laajempien henkilökohtaisten merkitysten huomioiminen lisää hallinnan tunnetta opiskeluun ja pidemmällä tähtäimellä työhön edistään ammatillisen kehityksen lisäksi työssä jaksamista.

Henkilökohtaistamista käytännön opetustyössä voidaan vielä täsmentää määrittämällä henkilökohtaistamisen kohteet. Opiskelun henkilökohtaistaminen on oppimisprosessin ja ammattitaidon reflektointia, jota toteutetaan ohjauksen menetelmin. Ohjaustaidot nähdään usein avaintekijöinä opettajan roolin muuttumisessa, jolloin henkilökohtaistamisen kohteiden määrittely tuo mukanaan myös kysymyksen opettajan lisääntyneistä pätevyysvaatimuksista.

Henkilökohtaistaminen edellyttää opettajalta kykyä:

- liittää substanssiosaaminen (ammattitaito-, näyttötutkintovaatimukset) opiskelijan henkilökohtaiseen tilanteeseen.
- kuunnella opiskelijaa kokonaisvaltaisesti ja havaita myös tämä elämäntilanteesta johtuvien tekijöiden vaikutus oppimistuloksiin.
- edistää avointa ja opiskelijaa tukevaa keskustelua oppilaitoksen, opiskelijan, työnantajan ja muiden yhteistyöorganisaatioiden välillä.
- ohjata opiskelijaryhmiä vuorovaikutukseen ja toimintaan, joka tukee opiskelun tavoitteita.
- muuntaa ohjauksellisia interventioita oppimisprosessin eri vaiheet huomioiden.
- tuoda näkyväksi opiskelijan ajattelumalleja ja kehittää oppimaan oppimisen taitoja.
- havaita ja määrittää oppimisvaikeuksia ja kyetä pedagogisesti ratkaisemaan ongelmia tai hakea apua ratkaisuiden selvittämisessä.

Harva opettaja omaa kaikki edellä mainitut kyvyt. Henkilökohtaistaminen edellyttää opettajilta ryhmätyötä, jossa opettajat, opiskelijat ja työelämän edustajat yhdessä kantavat vastuun koulutuksen lopputuloksesta. Henkilökohtaistamisen merkitys opiskelussa perustuu pyrkimykseen kehittää opiskelijan ammatillista käsitteiden hallintaa. Tietoa ei voi rajata pelkästään teknisten käsitteiden alueelle, vaan olennaisia tuotannollisia tekijöitä ovat myös sosiaaliset käsitteet (ja niihin yhteydessä olevat vuorovaikutustaidot) sekä merkitykset ja arvot (jotka liittyvät työntekijän yrityksen ja työyhteisön toimintaympäristöön). (Harju, A. 2008, 2-16)

7 OPETUSSUUNNITELMAN LAATIMINEN PAINOVIESTINTÄÄN SUUNTAUTUNEELLE MEDIA-ASSISTENTILLE

Audiovisuaalisen viestinnän perustutkinnon tavoitteena on antaa opiskelijalle tarvittava perusosaaminen alan assistenttitason työtehtäviin, jotka liittyvät viestintätuotteiden suunnitteluun, toteuttamiseen, valmistamiseen, tuottamiseen ja markkinointiin. Audiovisuaalisilla viestintätuotteilla tarkoitetaan mm. valokuvia, elokuvia, video-, radio- ja tv-ohjelmia, multimediatuotteita, vuorovaikutteisia pelejä ja ohjelmia, digitaalisia elokuvataallenteita, verkkisivuja ja wap-palveluja. Perustutkinnon tavoitteissa on painotettu teknistuotannollisen tietotaidon lisäksi esteettisfilosofista perusnäkemystä sekä kulttuurihistorian perusteiden tuntemusta.

Audiovisuaalisen viestinnän alalla on useita laajoja ammatteja ja ammattiryhmiä, siksi alalla tarvitaan sekä moniosaajia että erikoistuneita tietyn tekniikan tai taidon erityisosaajia. Tämän takia alan perustutkinnon tavoitteissa korostuu alan kaikille opiskelijoille yhteinen perusosaaminen sekä laaja valinnaisten opintojen osuus, joka mahdollistaa hyvin erilaisten suuntautumismahdollisuuksien toteuttamisen. (Opetussuunnitelman perusteet 2000, 15)

Media-assistenteiksi opiskeleville tarjotaan mahdollisuus, omien opintojensa puitteissa, suuntautua painamiseen ja painosaluokkentelyyn erilaisissa painoissa. Näille opiskelijoille laaditaan henkilökohtainen opetussuunnitelma eli heidän opintonsa henkilökohtaistetaan. Valtakunnallisessa opetussuunnitelmassa painoviehinnän perusosaaminen on 25 opintoviikon laajuinen kokonaisuus.

Opintokokonaisuus	Opintojakso	Laajuus esim.
Painoviestinnän perusosaaminen 25 ov	-Painotuotantoketjun hahmot-	1 ov
	taminen	4 ov
	-Ulkoasun toteutus	3 ov
	-Painopinnanvalmistus	6 ov
	-Painotekniikan perusteet	2 ov
	-Jälkikäsittelyn perusteet	1 ov
	-Kirjapainotaidon historia	1 ov
	-Värioppi	1 ov
	-Materiaalioppi ja kustannus-	1 ov
	tekijät	1 ov
	-Ympäristönsuojelu ja laatu-	1 ov
	ajattelu	1 ov
	-Ammattienglanti	
	-Mittaaminen ja työkalujen	2 ov
	käyttö	
- Tietokoneen peruskäytön ja tietojen hallinta		
-Tietokoneen peruskäyttö		

Kuvio 6: Painoviestinnän perusosaamisen opintokokonaisuus.

Osa painoviestinnän perusosaamisen opintokokonaisuuden opinnoista kuuluu myös audiovisuaalisen viestinnän ammatillisiin opintoihin, joten niitä ei tarvitse sisällyttää painotekniikan opintoihin. Ulkoasun toteutukseen kuuluu painotuotteen suunnittelu, typografia, taitto-, kuvankäsittely- ja grafiikkaohjelmien hallinta, kuva-aineiston käsittely painettavaksi, tiedoston tallentaminen ja siirto verkossa ja yksivärisen painotyön toteuttaminen julkaisuohjelmassa asettelumallin mukaisena. Vastaavat sisällöt kuuluvat myös graafisen viestinnän opintoihin.

Tietokoneen peruskäytön ja tietojenhallinnan opiskelua kuuluu graafisen viestinnän opintoihin runsaasti. Näiden sijaan työopetuksessa opiskellaan painotekniikan perusteita, painopinnanvalmistusta ja jälkikäsittelyn perusteita.

Laadin painamiseen suuntautuvan media-assistentti-koulutuksen opetussuunnitelman audiovisuaalisen viestinnän perustutkinnon valtakunnallisen opetussuunnitelman pohjalta ja Maarit Tartia-Kallion suunnitteleman järjestelmän pohjalta, jossa osa opiskelijoista perehtyy opinnoissaan aikaisempaa perusteellisemmin painotekniikan opiskeluun. Opintojen perusrakenne on luotu, mutta konkreettinen opetussuunnitelma ja kurssien sisällöt puuttuivat – ne ovat oman kehittämishankkeen tehtävä. Kehittämishankkeen aiheen suunniteltiin yhdessä Maarit Tartia-

Kallion ja viestintäalan tutkintovastaavan Jouko Kämäräisen kanssa ja opetus-suunnitelma on otettu jo käyttöön graafisen viestinnän alalla.

Painosuuntautuneen koulutuksen täytyy perustua valtakunnallisiin opetussuunnitelmiin, koska ne ovat koulutuksen järjestäjää sitovia. Kolmivuotinen audiovisuaalisen viestinnän media-assistenttikoulutus muodostuu yhteisistä opinnoista, ammatillisista opinnoista ja vapaasti valittavista opinnoista. Yhteisiin opintoihin kuuluu 16 opintoviikkoa pakollisia opintoja ja 4 opintoviikkoa valinnaisia opintoja. Ammatilliset opinnot jakaantuvat 30 opintoviikon tutkinnon yhteisiin ammatillisiin opintoihin ja 60 opintoviikon koulutusohjelman ammatillisiin opintoihin. Vapaasti valittavia opintoja on 10 opintoviikkoa.

AUDIOVISUAALISEN VIESTINNÄN PERUSTUTKINTO		120 ov
Media-assistentti		
YHTEISET OPINNOT		20 ov
Pakolliset opintokokonaisuudet	1 – 8	16 ov
Valinnaiset opintokokonaisuudet	1 – 15	4 ov
<p>Näihin opintoihin kuuluvat pakollisina äidinkieli, ruotsi, englanti, matematiikka, fysiikka ja kemia, yhteiskunta- yritys- ja työelämätieto, liikunta ja terveystieto.</p> <p>Valinnaisia ovat ympäristötieto, tieto- ja viestintäteknikka, etiikka, kulttuurien tuntemus, psykologia ja yritystoiminta.</p>		
AMMATILLISET OPINNOT		90 ov
Opintoihin sisältyy työssäoppimista vähintään 20 ov		
Tutkinnon yhteiset ammatilliset opinnot		30 ov
Opintokokonaisuus 1		
Koulutusohjelman ammatilliset opinnot		60 ov
Koulutusohjelman ammatilliset opinnot valitaan 21 opintokokonaisuuden joukosta, joista kukin on 15 opintoviikon pituinen. Nykyisiin graafisen viestinnän opintoihin kuuluvat seuraavat opintokokonaisuudet:		
<ul style="list-style-type: none"> • Graafisen viestinnän ilmaisu • Graafisen viestinnän tekniikka ja tuotanto • Tuotantotalous ja yrittäjyys • Kuvankäsittely 		
VAPAASTI VALITTAVAT OPINNOT		10 OV

Kuvio 7: Audiovisuaalisen viestinnän perustutkinnon muodostuminen.

Painotyön opintoja on mahdollista sijoittaa vapaasti valittaviin opintoihin, työssäoppimiseen ja jotain myös yhteisten aineiden valinnaisiin opintoihin. Painotekniikkaan suuntautumiseen käytetään puoli vuotta eli 22 opintoviikkoa.

Painotekniikan 22 opintoviikon opinnoissa teoriaa opiskellaan 8 opintoviikkoa ja käytännön painotyötä 14 opintoviikkoa. Kaikki teoriaopinnot on sijoitettu opiskelijoiden vapaasti valittaviin opintoihin. Valitsemalla painotekniikan suuntautumisen he samalla valitsevat myös kaikki vapaasti valittavat opintonsa. Vapaasti valittavien opintojen opintokokonaisuus on suunniteltu yritysten ja oppilaitoksen edustajien kesken, joten opiskelija ei voi valita itse muuta kuin sen, että haluaa suuntautua painotekniikkaan.

Kymmenen opintoviikon vapaasti valittavien opintokokonaisuudesta 8 opintoviikkoa on teoriaopintoja ja 2 opintoviikkoa työtä painoyrityksessä. 12 opintoviikkoa yrityksissä työskentelystä olisi työssäoppimista. Työssäoppiminen sijoitetaan opetussuunnitelmassa valtakunnallisen opetussuunnitelman opintokokonaisuuteen 22, joka on nimeltään "Muut valinnaiset opinnot". Muista valinnaisista opinnoista sanotaan opetussuunnitelman perusteissa seuraavaa: "...ammattillisiin opintoihin voi sisältyä valinnaisina opintoina työelämän alueellisten tai paikallisten tarpeiden mukaisia opintoja enintään 15 opintoviikkoa." (OPH 2001: 67.)

Nykyisessä graafisen viestinnän opetussuunnitelmassa 60 opintoviikon koulutusohjelman ammatilliset opinnot sisältävät seuraavat opintokokonaisuudet: Graafisen viestinnän ilmaisu 15 opintoviikkoa, Graafisen viestinnän tekniikka ja tuotanto 15 opintoviikkoa, Tuotantotalous ja yrittäjyys 15 opintoviikkoa ja Kuvankäsittely 15 opintoviikkoa.

Painotyön suuntauksen valinneiden opiskelijoiden opintoihin sisältyy 12 opintoviikkoa opintokokonaisuudesta Muut valinnaiset opinnot ja kuvankäsittelyä vain 3 opintoviikkoa. Työssäoppimista painoalan yrityksissä voi olla enemmänkin, jos tarjolla on sellaisia tehtäviä, että ammattiosaamisen näyttöjen antamisen näyttösuunnitelmien mukaan on mahdollista.

1. VUOSI	2. VUOSI	3. VUOSI
<p>Painoyrityksiin tutustuminen 0,5 ov</p> <ul style="list-style-type: none"> - rotaatiopaino - offsetpaino - seripaino - mainospinnan tekeminen <p>Kaikki 1. vuoden opiskelijat osallistuvat.</p> <p>Valitaan suuntautuminen 1. vuoden aikana.</p>	<p>Teoriaopintoja 6 ov</p> <ul style="list-style-type: none"> - Johdatus painoalaan 1 ov - Värioppi 1 ov - Offset- ja seripainomenetelmien perusteet 2 ov - Painolevyn tuottaminen 2 ov (CTP-levy, filmi, digitaalinen tiedonsiirto painokoneelle) <p>Työssäoppimista 6 ov</p>	<p>Teoriaopintoja 2 ov</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jälkikäsitellyn laitteet <p>Työssäoppimista 8 ov</p>

Kuvio 8: Painotekniikan opintojen sijoittuminen kolmivuotisiin opintoihin.

8 PAINOTEKNIIKAN SUUNTAUMISEN OPETUSSUUNNITELMA

Painotekniikkaan suuntautuminen rakentuu teoriakursseista, jotka suoritetaan oppilaitoksessa. Teoriaopintojen jälkeen asioiden opiskelua jatketaan yrityksissä käytännön työssä työssäoppien. Opiskelijalle tehdään henkilökohtainen opiskelusuunnitelma, jossa määritellään, millä työpaikoilla mikin käytännön asia opittaisiin. Käytännön opintojen sisältö perustuu painoviestinnän perustutkinnon valtakunnallisissa opetussuunnitelman perusteissa esitettyyn painoviestinnän perusosaamiseen. Näyttö suunnitellaan painoviestinnän perusosaamisen näyttöaineiston pohjalta.

Teoriaopinnot koostuvat seuraavista kursseista (opetussuunnitelmat ohessa):

- Johdatus painoalaan – 1 ov
- Värioppi – 1 ov
- Offset- ja seripainomenetelmien perusteet – 2 ov
- Painopinnan valmistus – 2 ov
- Jälkikäsitely – 2 ov

Työssäoppimista kolmantena vuonna on 8 ov (opetussuunnitelmat ohessa). Kokemuksellinen oppiminen työssäoppien (vähintään 20 opintoviikkoa koko kolmen

vuoden opintojen aikana) on pitkä jakso opiskelijoiden opinnoissa. Oppimiskäsitysten puolella haluan tuoda esille kokemuksellisen oppimisen ja konstruktivistisen oppimisen näkemyksen.

Oppimiskäsityksistä erityisesti ns. humanistinen näkemys korostaa kokemusten tärkeyttä oppijan aktiivisessa toiminnassa. Jokainen oppija tuo oppimiseen mukanaan omat, ainutlaatuiset kokemuksensa, jotka parhaimmillaan monipuolistavat ja laajentavat oppimisen kohteena olevia asioita. Vaikka kokemukset ovat henkilökohtaisia, ne voidaan "jakaa" muiden oppilaiden ja opettajien ja työssäoppimisen ohjaajien kanssa. Pelkkä kokemusten olemassaolo voi jäädä pinnalliseksi ilman niiden tietoista käsittelyä. Tietoisessa kokemuksellisessa oppimisessa on mukana myös kognitiivinen näkökulma, joka lähentää kokemuksellisuutta konstruktivistiseen oppimisen näkemykseen.

Ymmärtämisen ulottuvuuden ääripäät ovat kokemus ja käsitteellistäminen. Tähän sisältyvät keskeisesti motivaatioon ja tiedolliseen ymmärtämiseen liittyvät asiat. Tarvitsemme käsitteitä, jotta voimme ymmärtää ja tiedostaa, mitä meille on tapahtunut. Muuntelun ulottuvuuden ääripäät ovat reflektio ja toiminta (soveltaminen). Tähän ulottuvuuteen sisältyvät sisäisen ja ulkoisen toiminnan välinen muuntelu. Voimme havainnoida ajatteleamalla niin toiminnan aikana kuin toiminnan jälkeen sitä, mitä meille toimiessamme tapahtuu.

Aikuiskasvatuksessa on perinteisesti kuulunut opiskelijoiden työ- ja elämäkokemusten huomioon ottaminen tärkeänä oppimisresurssina. Nykyisin kokemusten hyödyntäminen ja kokemusten aktiivinen käsittely on otettu käyttöön myös lasten ja nuorten oppimisessa ja oppimistapahtumia suunnitellaan kokemuksesta lähteviksi.

Reflektiivisten ja metakognitiivisten taitojen kehittyessä arkipäivän kokemuksista päästään etenemään uusille abstraktiotasoille, jolloin kokemuksista todella opitaan aivan uusia asioita ja tehokkaammin kuin perinteisen opetuksen kautta. Maailmassa on paljon asioita, joita ei voi kirjoista lukemalla tai luennoilla istumalla oppia. Reflektio (pohdiskelu, tutkiminen) on myös konstruktivistisessä oppimisen näkökulmassa nostettu merkittävään asemaan, koska kyse nykypäivänä oppimisessä ei ole enää asioiden määrällisestä tietämisestä vaan soveltamisesta ja asioiden oikeasta liittynästä.

Konstruktivistisessä oppimisprosessissa oppija kokemustensa kautta konstruoi ja rakentaa tietoa, oppija valikoi ja tulkitsee informaatiota sekä jäsentää tietoa aikaisempiin tietoihinsa ja näkemyksiinsä nivoutuneena.

Konstruktivistinen oppimisenäkemys on saanut kannattajia koulutuskäytäntöjen muuttuessa yhä dynamisemmiksi, yksilöllisimmiksi ja joustavimmiksi. Konstruktivistisessa oppimisessa korostuu oppiminen opetuksen sijaan, oppija opettajan sijaan ja tiedon henkilökohtainen rakentaminen aikaisempien kokemusten pohjalta, sen sijaan, että opiskeltaisiin valmiita suoraan annettuja tietoja. Opiskelijalla on paljon mahdollisuuksia, mutta toisaalta hän on myös itse vastuussa omasta oppimisestaan. Tärkein motivaatio on halu oppia.

Käytännössä konstruktivismin periaatteita toteutetaan monesti verkossa tapahtuvassa etä- ja itseopiskelussa, joissa opiskelijan itseohjautuvuudella on suuri merkitys opintojen onnistumisen kannalta.

Konstruktivistinen oppiminen on itsesäätelevää ja oppijakeskeistä oppimista. Se ei kuitenkaan saa tarkoittaa sitä, että opiskelijat jätetään oppimistehtäviensä kanssa yksin, vaan se on haastanut opettajat ja koulutuksen järjestäjät uusien tehtävien pariin - auttamaan opiskelijoita kehittymään itseohjautuvina oppijoina. Itse asiassa opettajien ammattitaitovaatimukset ovat kasvaneet asiantuntijuudesta oppimisen ohjaamiseen.

Koulutusala:
Perustutkinto:
Koulutusohjelma:
Opintokokonaisuus:
Kurssi:

1. Määrittelyt:

- Laajuus
- Ryhmä
- Asema

2. Keskeiset sisällöt
ja kiitettävän tason
tavoitteet:

3. Arviointi:

- tyydyttävä taso

4.

Lähtötasovaatimukset

5. Lisätietoja

Kulttuuriala

Audiovisuaalinen viestinnän perustutkinto

Audiovisuaalisen viestinnän koulutusohjelma

Painoviestinnän perusosaaminen

Johdatus painoalaan

1 ov

Ammatilliset

Pakolliset

Opiskelija tuntee graafisen teollisuuden ja painomenetelmien kehityksen ja merkityksen eri aikoina.

Opiskelija

- tuntee typografian ja kirjasinleikkausten kehityshistorian keskeisimmät kohdat.
- tuntee graafisen alan yleisen kehityksen ja alan ammattijärjestöjen synnyn, kehityksen ja merkityksen.
- Opiskelija osaa antaa selostuksen tuotantoprosessista, mikä edellyttää tietoa ja ymmärrystä koko tuotantoprosessin toimintaperiaatteesta.

Opiskelija osaa

- kuvailla graafisen teollisuuden toimintaympäristöä
- määrittää painotuotannon eri vaiheet
- tunnistaa yleisimmät kirjainmuodot

Koulutusala:
Perustutkinto:
Koulutusohjelma:
Opintokokonaisuus:
Kurssi:

1. Määrittelyt:

- Laajuus
- Ryhmä
- Asema

2. Keskeiset sisällöt
ja kiitettävän tason
tavoitteet:

3. Arviointi:

- tyydyttävä taso

4.
Lähtötasovaatimukset

5. Lisätietoja

Kulttuuriala

Audiovisuaalinen viestinnän perustutkinto

Audiovisuaalisen viestinnän koulutusohjelma

Painoviestinnän perusosaaminen

Värioppi

1 ov

Ammatilliset

Pakolliset

Opiskelija tuntee eri painomenetelmien värienhallintaa, värien koostumusta ja käyttöturvallisuutta. Keskeisenä sisältönä ovat värinsävyttämisen periaatteet.

Opiskelija

- osaa selvittää värierotteluiden, värivedosten ja tuotantopainatuksen tekemiseen liittyvät tärkeimmät prosessiparametrit ja niitä soveltavat standardit.
- ymmärtää väriopin merkityksen painotuotantoketjussa originaalista aina painettuihin väripintoihin saakka.
- osaa ohjeen mukaan tehdä kalibrointeja käytävissä oleville laitteille kuten esim. tulostin, skanneri ja densitometri.
- tietää haitallisten ympäristövaikutusten vähentämisen merkityksen luonnon hyvinvoinnille.

Opiskelija

- tuntee lisäävän ja vähentävän värinmuodotuksen periaatteen
- osaa ohjattuna soveltaa värinhallinnan periaatteita työssään.
- osaa lajitella jätteitä

Koulutusala:
Perustutkinto:
Koulutusohjelma:
Opintokokonaisuus:
Kurssi:

1. Määrittelyt:

- Laajuus
- Ryhmä
- Asema

2. Keskeiset sisällöt ja
kiitettävän tason tavoitteet:

3. Arviointi:

- tyydyttävä taso

4. Lähtötaaso-vaatimukset

5. Lisätietoja

Kulttuuriala

Audiovisuaalinen viestinnän perustutkinto
Audiovisuaalisen viestinnän koulutusohjelma

Painoviestinnän perusosaaminen

Offset- ja seripainotaidon perusteet

2 ov

Ammatilliset

Pakolliset

Opiskelija tuntee offsetpaino- ja seripainomenetelmien perusteet.

Opiskelija

- osaa valita oikean painomenetelmän eri materiaalien painamiseen eli hän tuntee eri painomenetelmien toimintaperiaatteet sekä niiden soveltuvuudet erilaisten painotuotteiden painatukseen
- tuntee offset- ja seripainokoneiden tekniset rakenneratkaisut ja toimintaperiaatteet, käyttömekaniikan rakenteen ja toiminnan

Opiskelija osaa

- nimetä painokoneen rakenneosat
- selvittää eri painomenetelmien toimintaperiaatteet

Koulutusala:
Perustutkinto:
Koulutusohjelma:
Opintokokonaisuus:
Kurssi:

1. Määrittelyt:

- Laajuus
- Ryhmä
- Asema

2. Keskeiset sisällöt ja kiitettävän tason tavoitteet:

3. Arviointi:

- tyydyttävä taso

4.

Lähtötasovaatimukset

5. Lisätietoja

Kulttuuriala

Audiovisuaalinen viestinnän perustutkinto

Audiovisuaalisen viestinnän koulutusohjelma

Painoviestinnän perusosaaminen

Painopinnan valmistus

2 ov

Ammatilliset

Pakolliset

Opiskelija tuntee painolevyn tuottamisen menetelmien perusteet ja käytössä olevat tekniikat (CTP-levy, filmi, digitaalinen tiedonsiirto painokoneelle). Opiskelijan on osattava ottaa huomioon työssään painamisen ja jälkikäsittelyn asettamat vaatimukset, joten hänen on tiedostettava painopinnan valmistuksen merkitys koko painotuotteen valmistuksen osana.

Opiskelija osaa

- osaa työohjeiden mukaan tehdä arkkiasemointeja.
- osaa valmistaa painolevyjä arkkiasemoinnista sekä varmistaa haluttu valotusaika valotuskiilan avulla.
- tietää, miten painolevyjä valmistetaan digitaalisesti.

Opiskelija osaa

- määrittää painotuotannon eri vaiheet
- osaa ohjattuna tehdä arkkiasemointeja
- osaa ohjattuna valmistaa painolevyn

Koulutusala:
Perustutkinto:
Koulutusohjelma:
Opintokokonaisuus:
Kurssi:

1. Määrittelyt:

- Laajuus
- Ryhmä
- Asema

2. Keskeiset sisällöt
ja kiitettävän tason
tavoitteet:

3. Arviointi:

- tyydyttävä taso

4.

Lähtötaaso vaatimukset

5. Lisätietoja

Kulttuuriala

Audiovisuaalinen viestinnän perustutkinto

Audiovisuaalisen viestinnän koulutusohjelma

Painoviestinnän perusosaaminen

Jälkikäsitteleminen

2 ov

Ammatilliset

Pakolliset

Opiskelija tuntee jälkikäsitteilylaitteet ja niiden toiminnan periaatteet: leikkurit, sidontalaitteet, liimauslaitteet sekä pakkauksessa käytettävät koneet ja kaluston.

Opiskelija

- osaa valmistaa valvottuna erilaisilla sidostavoilla painotuotteita, joten opiskelijan osaa ohjauksessa käyttää jälkikäsitteilyn yleisimpiä koneita ja laitteita.
- tietää jälkikäsitteilyn merkityksen painotuotteen viimeistelyssä painetuista arkeista lopullisiksi painotuotteiksi.
- tietää jälkikäsitteilyn koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteet.

Opiskelija osaa

- taittaa perustöitä
- valmistaa ohjauksessa vihko- ja kirjatöitä.

Koulutusala:
Perustutkinto:
Koulutusohjelma:
Opintokokonaisuus:
Kurssi:

1. Määrittelyt:

- Laajuus
- Ryhmä
- Asema

2. Keskeiset sisällöt ja kiitettävän tason tavoitteet:

3. Arviointi:

- tyydyttävä taso

4. Lähtötasovaatimukset

5. Lisätietoja

Kulttuuriala
Audiovisuaalinen viestinnän perustutkinto
Audiovisuaalisen viestinnän koulutusohjelma
Painoviestinnän perusosaaminen

8 ov

Ammatilliset
Pakolliset

Keskeinen sisältö on painotekniikan perusteiden hallinta ja sovitusten toimintatapojen ja määräysten noudattaminen ja painotuotantoketjun hahmottaminen. Keskeisenä sisältönä on myös ammattienglannin käyttö työssä.

Opiskelija

- osaa toimia työyhteisössä yhteisiä ja yleisiä sääntöjä noudattaen. Hän osaa säilyttää kaikki työtä koskevat dokumentit ja ymmärtää niiden tärkeyden.
- osaa toimia ammattialalla vaadittavien käyttäytymistapojen mukaisesti. Hän osaa toimia työyhteisössä ja tietää yhteistyötaitojen, joustavuuden
- ja myönteisen asennoitumisen merkityksen ja osaa työskennellä tiimin jäsenenä.
- osaa noudattaa työsuojeluohjeita ja käyttää henkilökohtaisia suojavälineitä. Hän osaa
- ottaa huomioon graafisen teollisuuden työterveys- ja työturvallisuusriskit ja osaa työskennellä turvallisuusriskejä ottamatta.
- osaa antaa selostuksen tuotantoprosessista, mikä edellyttää tietoa ja ymmärrystä koko tuotantoprosessin toimintaperiaatteesta.
- hallitsee englantia siinä määrin, että pystyy keskustelemaan omasta alastaan ja pitämään lyhyen esityksen työstään. Hän ymmärtää oman alansa englanninkielisiä työohjeita sekä eri laitteiden käyttöohjeita.

Opiskelija

- osaa määrittää painotuotannon eri vaiheet
- osaa noudattaa työsuojeluohjeita
- osaa noudattaa työaikoja ja sopia poikkeamista
- osaa toimia työryhmän jäsenenä
- osaa lukea ja soveltaa englanninkielisiä työohjeita apuvälineitä hyväksi käyttäen

Kokonaisuus (8 ov) suoritetaan työssäoppimalla.

7.1 Arviointi

Teoriakurssit arvioidaan arvosanoin 1 – 5. Kiitettävä (5), hyvä (4 – 3), tyydyttävä (2 – 1). Koska teoriaopinnot ovat opiskelijoiden vapaasti valittavia opintoja, ne voidaan erityisestä syystä myös arvioida suoritettu-merkinnällä. Asetuksessa ammatillisesta koulutuksesta todetaan, että vapaasti valittavat opinnot voidaan opiskelijan suostumuksella hyväksyä suoritetuksi ilman arvosanaa. (Asetus ammatillisesta koulutuksesta 2 § 10.)

Painoalan yrityksissä tapahtuva opiskelu arvioidaan samoin kuin työssäoppiminen. Työjaksojen suunnittelussa käytetään työssäoppimista varten luotua järjestelmää. Käytännön opinnoissa suoritetaan yksi näyttö, joka suunnitellaan, toteutetaan ja arvioidaan valtakunnallisen näyttöaineiston pohjalta.

7.2 Vaihtoehtoinen suunnitelma graafisen viestinnän opinnoiksi

Koulutusohjelman ammatilliset opinnot olisi mahdollista rakentaa myös niin, että 15 opintoviikon pituiseksi opintokokonaisuudeksi kuvan käsittelyn sijaan vaihdetaan painoviestintä. Eli graafisen viestinnän opetussuunnitelman 60 opintoviikon koulutusohjelman ammatilliset opinnot sisältävät seuraavat opintokokonaisuudet: Graafisen viestinnän ilmaisu 15 opintoviikkoa, Graafisen viestinnän tekniikka ja tuotanto 15 opintoviikkoa, Tuotantotalous ja yrittäjyys 15 opintoviikkoa ja Painoviestintä 15 opintoviikkoa.

AUDIOVISUAALISEN VIESTINNÄN PERUSTUTKINTO		120 ov
Media-assistentti		
YHTEISET OPINNOT		20 ov
Pakolliset opintokokonaisuudet	1 – 8	16 ov
Valinnaiset opintokokonaisuudet	1 – 15	4 ov
<p>Näihin opintoihin kuuluvat pakollisina äidinkieli, ruotsi, englanti, matematiikka, fysiikka ja kemia, yhteiskunta- yritys- ja työelämä-tieto, liikunta ja terveystieto. Valinnaisia ovat ympäristötieto, tieto- ja viestintätekniikka, etiikka, kulttuurien tuntemus, psykologia ja yritystoiminta.</p>		
AMMATILLISET OPINNOT		90 ov
Opintoihin sisältyy työssäoppimista vähintään 20 ov		
Tutkinnon yhteiset ammatilliset opinnot		30 ov
Opintokokonaisuus 1		
Koulutusohjelman ammatilliset opinnot		60 ov
<p>Koulutusohjelman ammatilliset opinnot valitaan 21 opintokokonaisuuden joukosta, joista kukin on 15 opintoviikon pituinen. Nykyisiin graafisen viestinnän opintoihin kuuluvat seuraavat opintokokonaisuudet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Graafisen viestinnän ilmaisu • Graafisen viestinnän tekniikka ja tuotanto • Tuotantotalous ja yrittäjyys • Painoviestinnän perusosaaminen 		
VAPAASTI VALITTAVAT OPINNOT		10 OV

Kuvio 9: Vaihtoehtoinen audiovisuaalisen viestinnän perustutkinnon muodostuminen.

Eri perustutkintojen osa-alueita ei opetussuunnitelmassa voi täysin vapaasti yhdistellä. Painoviestinnän opinnot kuuluvat Painoviestinnän perustutkintoon, kun muut opintokokonaisuuden kuuluvat Audiovisuaalisen viestinnän perustutkintoon. Painoviestinnän yhdistämisen mahdollistaa kuitenkin valtakunnallisen opetussuunnitelman opintokokonaisuus 22, joka on nimeltään ”Muut valinnaiset opinnot”.

Muista valinnaisista opinnoista sanotaan opetussuunnitelman perusteissa seuraavaa: Koulutuksen järjestäjän hyväksymässä opetussuunnitelmassa voi ammatillisiin opintoihin sisältyä valinnaisina opintoina kohdissa 3.2.2–3.2.21 mainittujen opintokokonaisuuksien lisäksi työelämän alueellisten tai paikallisten tarpeiden

mukaisia opintoja, muita ammatillisia opintoja syventäviä tai laajentavia opintoja, yhteisiä opintoja tai lukio-opintoja. Tässä tarkoitettujen opintojen laajuus voi tutkinnossa olla enintään 15 opintoviikkoa, kuitenkin niin, että niistä voi olla yhteisiä opintoja ja lukio-opintoja enintään 10 opintoviikkoa.

Seuraavalla opetussuunnitelman muokkaamisella painopuolen opinnot tulisivat pakollisiksi kaikille graafisen viestinnän opiskelijoille, mikä mielestäni vastaa hyvin paikallisen ja alueelliseen työvoimatarpeen. Kuvankäsittelyä graafisen viestinnän opiskelijoilla on paljon perusaineopinnoissa, joten kuvankäsittelyä ei mielestäni ole välttämätöntä painottaa 15 opintoviikon opintokokonaisuudella. Se, että koko luokalla on sama opetussuunnitelma, helpottaa luonnollisesti myös käytännön tasolla lukujärjestysten laatimista ja pienentää henkilöstökuluja, sillä koko luokka opiskelee teoria-aineita samoilla kursseilla eikä luokka ole jakautunut kahtia eri oppitunneille.

Seuraavassa suunnitelmani 15 opintoviikon Painoviestinnän perusosaamisen opintokokonaisuudeksi.

Koulutusala:
Perustutkinto:
Koulutusohjelma:
Opintokokonaisuus:

1. Määrittelyt:

- Laajuus
- Ryhmä
- Asema

2. Keskeiset sisällöt:

3. Opintokokonaisuus sisältää kurssit:

4. Lisätietoja:

Kulttuuriala
Audiovisuaalinen viestinnän perustutkinto
Audiovisuaalisen viestinnän koulutusohjelma
Painoviestinnän perusosaaminen

15 ov
Ammatilliset
Pakolliset

Opiskelijan on osattava ohjauksessa vedostaa yksivärisiä painotöitä painokoneella työturvallisuusmääräysten mukaisesti, joten hänen on tunnettava eri painomenetelmien toimintaperiaatteet sekä niiden soveltuvuudet erilaisten painotuotteiden painatukseen.

Johdatus painoalaan1 ov
Värioppi1 ov
Offset- ja seripainotaidon perusteet2 ov
Painopinnan valmistus8 ov
Kuvan muokkaaminen2 ov
Opinnäytetyö 1 ov

Opintokokonaisuuteen kuuluu 8 opintoviikkoa työssäoppimista.

Koulutusala:
Perustutkinto:
Koulutusohjelma:
Opintokokonaisuus:
Kurssi:

1. Määrittelyt:

- Laajuus
- Ryhmä
- Asema

2. Keskeiset sisällöt
ja kiitettävän tason
tavoitteet:

3. Arviointi:

- tyydyttävä taso

4. Lähtötaaso-
vaati-
mukset

5. Lisätietoja

Kulttuuriala
Audiovisuaalinen viestinnän perustutkinto
Audiovisuaalisen viestinnän koulutusohjelma
Painoviestinnän perusosaaminen

Johdatus painoalaan

1 ov

Ammatilliset

Pakolliset

Opiskelija tuntee graafisen teollisuuden ja painome-
netelmien kehityksen ja merkityksen eri aikoina.

Opiskelija

- tuntee typografian ja kirjasinleikkausten kehi-
tyshistorian keskeisimmät kohdat.
- tuntee graafisen alan yleisen kehityksen ja alan
ammattijärjestöjen synnyn, kehityksen ja mer-
kityksen.
- Opiskelija osaa antaa selostuksen tuotantopro-
sessista, mikä edellyttää tietoa ja ymmärrystä
koko tuotantoprosessin toimintaperiaatteesta.

Opiskelija osaa

- kuvailla graafisen teollisuuden toimintaympä-
ristöä
- määrittää painotuotannon eri vaiheet
- tunnistaa yleisimmät kirjainmuodot

Koulutusala:
Perustutkinto:
Koulutusohjelma:
Opintokokonaisuus:
Kurssi:

1. Määrittelyt:

- Laajuus
- Ryhmä
- Asema

2. Keskeiset sisällöt
ja kiitettävän tason
tavoitteet:

3. Arviointi:

- tyydyttävä taso

4.
Lähtötaaso-vaatimukset

5. Lisätietoja

Kulttuuriala
Audiovisuaalinen viestinnän perustutkinto
Audiovisuaalisen viestinnän koulutusohjelma
Painoviestinnän perusosaaminen

Värioppi

1 ov

Ammatilliset
Pakolliset

Opiskelija tuntee eri painomenetelmien värienhallintaa, värien koostumusta ja käyttöturvallisuutta. Keskeisenä sisältönä ovat värinsävyttämisen periaatteet.

Opiskelija

- osaa selvittää värierotteluiden, väriedosten ja tuotantopainatuksen tekemiseen liittyvät tärkeimmät prosessiparametrit ja niitä soveltavat standardit.
- ymmärtää väriopin merkityksen painotuotantoketjussa originaalista aina painettuihin väripintoihin saakka.
- osaa ohjeen mukaan tehdä kalibrointeja käytettävissä oleville laitteille kuten esim. tulostin, skanneri ja densitometri.
- tietää haitallisten ympäristövaikutusten vähentämisen merkityksen luonnon hyvinvoinnille.

Opiskelija

- tuntee lisäävän ja vähentävän värinmuodostuksen periaatteen
- osaa ohjattuna soveltaa värinhallinnan periaatteita työssään.
- osaa lajitella jätteitä

Koulutusala:
Perustutkinto:
Koulutusohjelma:
Opintokokonaisuus:
Kurssi:

1. Määrittelyt:

- Laajuus
- Ryhmä
- Asema

2. Keskeiset sisällöt
ja kiitettävän tason
tavoitteet:

3. Arviointi:

- tyydyttävä taso

4. Lähtötaaso-
vaatimukset

5. Lisätietoja

Kulttuuriala
Audiovisuaalinen viestinnän perustutkinto
Audiovisuaalisen viestinnän koulutusohjelma
Painoviestinnän perusosaaminen
Offset- ja seripainotaidon perusteet

2 ov

Ammatilliset
Pakolliset

Opiskelija tuntee offsetpaino- ja seripainomenetelmien perusteet.

Opiskelija

- osaa valita oikean painomenetelmän eri materiaalien painamiseen eli hän tuntee eri painomenetelmien toimintaperiaatteet sekä niiden soveltuvuudet erilaisten painotuotteiden painatukseen
- tuntee offset- ja seripainokoneiden tekniset rakenneratkaisut ja toimintaperiaatteet, käyttömekaniikan rakenteen ja toiminnan

Opiskelija osaa

- nimetä painokoneen rakenneosat
- selvittää eri painomenetelmien toimintaperiaatteet

Koulutusala:
Perustutkinto:
Koulutusohjelma:
Opintokokonaisuus:
Kurssi:

1. Määrittelyt:

- Laajuus
- Ryhmä
- Asema

2. Keskeiset sisällöt ja kiitettävän tason tavoitteet:

3. Arviointi:

- tyydyttävä taso

4. Lähtötaaso-vaatimukset

5. Lisätietoja

Kulttuuriala
Audiovisuaalinen viestinnän perustutkinto
Audiovisuaalisen viestinnän koulutusohjelma
Painoviestinnän perusosaaminen
Painopinnan valmistus

8 ov
Ammatilliset
Pakolliset

Opiskelija tuntee painolevyn tuottamisen menetelmien perusteet ja käytössä olevat tekniikat (CTP-levy, filmi, digitaalinen tiedonsiirto painokoneelle).

Opiskelija

- osaa määrittää digitaalisen painomenetelmän soveltuvuusalueet ja yleisimmät sillä valmistettavat painotuotteet. Hänen on osattava määrittää digitaalisissa painokoneissa yleisimmin käytettävät tiedostomuodot sekä esivalmistelun merkitys digitaalisessa painamisessa.
- osaa tallentaa tulostusvalmiita tiedostoja painotuotannon erilaisiin tarpeisiin kuten filmitulostukseen, levytulostukseen ja painatukseen.
- osaa työohjeiden mukaan tehdä arkkiasemointeja.
- osaa valmistaa painolevyjä arkkiasemoinnista sekä varmistaa haluttu valotusaika valotuskiilan avulla tietää miten painolevyjä valmistetaan digitaalisesti.

Opiskelija

- osaa ohjattuna valmistella tuotteen digitaalisesti painettavaksi.
- osaa ohjattuna tehdä arkkiasemointeja
- selvittää eri painomenetelmien toimintaperiaatteet
- osaa ohjattuna valmistaa painolevyjä arkkiasemoinnista
- selvittää eri painomenetelmien toimintaperiaatteet

Opintokokonaisuuteen kuuluu 8 opintoviikkoa työssäoppimista.

Koulutusala:
Perustutkinto:
Koulutusohjelma:
Opintokokonaisuus:
Kurssi:

1. Määrittelyt:

- Laajuus
- Ryhmä
- Asema

2. Keskeiset sisällöt
ja kiitettävän tason
tavoitteet:

3. Arviointi:

- tyydyttävä taso

4.

Lähtötaaso-vaatimukset

5. Lisätietoja

Kulttuuriala
Audiovisuaalinen viestinnän perustutkinto
Audiovisuaalisen viestinnän koulutusohjelma
Painoviestinnän perusosaaminen
Kuvan muokkaaminen

2 ov

Ammatilliset
Pakolliset

Keskeisenä sisältönä on antaa perusvalmiudet kuvan käsittelyyn Photoshop-ohjelmalla tai muulla vastaavalla kuvankäsittelyohjelmalla annetun tehtävän vaatimalla tavalla.

Opiskelija

- osaa käyttää erilaisia skannereita ja tulostimia
- osaa kuvankäsittelyn perustaidot: kuvan rajausta, sävysäädöt, retusoinnit, terävöitys, syväys, layerit ja maskit
- osaa käyttää em. taitoja tarkoituksenmukaisella tavalla kuvan sisällön ja viestin muokkaamiseksi ja antaa kuvalle persoonallisen tyylinsä.
- tuntee erilaiset kuvaformaattit ja osaa valmistaa kuvat erityyppisiä viestimiä ja esitysmuotoja varten.

Opiskelija

- osaa ohjeen mukaan digitoida kuvan ja tehdä siitä käyttökelpoisen tiedoston jatkokäsittelyä varten.
- hallitsee ohjeistettuna tärkeimmät kuvan jatkokäsittely- ja tulostusmenetelmät.
- hahmottaa miten ja mihin tarkoituksiin eri muodossa olevia kuvia voidaan käyttää.

Koulutusala:
Perustutkinto:
Koulutusohjelma:
Opintokokonaisuus:
Kurssi:

1. Määrittelyt:

- Laajuus
- Ryhmä
- Asema

2. Keskeiset sisällöt
ja kiitettävän tason
tavoitteet:

3. Arviointi:

- tyydyttävä taso

4.

Lähtötasovaatimukset

5. Lisätietoja

Kulttuuriala

Audiovisuaalinen viestinnän perustutkinto

Audiovisuaalisen viestinnän koulutusohjelma

Painoviestinnän perusosaaminen

Opinnäytetyö

1 ov

Ammatilliset

Pakolliset

Keskeisenä sisältönä on opinnäytetyöskentelyn teoreettinen ajattelu ja opinnäytetyön prosessin kulku.

Opiskelija

- laatii suunnitelman opinnäytetyöhönsä, joka voi olla kirjallinen työ, selvitys tai projektityö
- osaa suunnitella opinnäytetyön graafisen suuntautumisalman mukaisesti.
- ymmärtää opinnäytetyön tekemisen prosessin: tiedon hankinta, lähteiden käyttö, lähdeviittaus-tekniikka, raportin laatiminen ja työn esittely.

Opiskelija

- osaa ohjattuna suunnitella opinnäytetyönsä ja hankkia tietoa keskeisistä lähteistä.
- osaa ohjattuna valita tarkoituksenmukaiset työmenetelmät ja pyytää apua ongelmien ratkaisemiseen.
- osaa esittää suunnitelmansa ymmärrettävästi sekä suullisesti että kirjallisesti.

9 YHTEENVETO

Kehittämishankeeni kuuluu ammattipedagogisiin opintoihin. Tietoperustana minulla ovat olleet OPH:n opetussuunnitelmat. Olen perehtynyt opetussuunnitelmien laadintaan ja päivittänyt graafisen viestinnän opetussuunnitelmaa paikallisen tarpeen mukaisesti. Opetussuunnitelman sisällön suunnittelussa olen ottanut huomioon ja tarkastelun kohteeksi yhteiskunnan työvoimatarpeet ja toisaalta nuorten kouluttautumistarpeet. Olen ottanut huomioon myös lait, asetukset, viranomaisien pysyväismääräysten ja oman oppilaitoksemme, Kainuun ammattiopiston, toimintajärjestelmän velvoitteet ja pohtinut myös oppimiskäsityksiä opetussuunnitelmaa rakentaessani.

Media-assistenttien työhön sijoittuminen ei ole toivottavalla tasolla, joten olen ollut mukana kehittämässä graafisen viestinnän koulutusohjelmaa siten, että koulutusohjelmaan sijoitetaan painotekniikkaan suuntautuvaa opetusta 24 opintoviikkoa. Painotekniikan valinta perustui sijoittumistutkimuksista ja työelämäyhteistyön kautta tulleeseen tietoon painoalan työvoimapolusta. Myös graafisen viestintäalan työnantajajärjestöt ovat ilmaisseet huolensa alaa uhkaavasta työvoimapolusta.

Olen ollut projektityön suunnittelussa mukana projektin alusta saakka eli noin kahden vuoden ajan ja osallistunut painoalan yrittäjien ja koulumme yhteisiin kokouksiin, jossa olemme pohtineet opetussuunnitelman ja kurssien sisältöä. Lisäksi olen pitänyt aktiivisesti yhteyttä paikallisiin painoalan yrityksiin kun olen ollut työssäoppimisen ohjaajana. Olen itse ollut myös opettajien työssäoppimiskaksolla Kajaanin kirjapainossa, joka on yksi yhteistyökumppanimme.

”Pioneerioiskelijoina” kaksi graafisen viestinnän opiskelijaa aloitti painoviestintään suuntautuvat opintonsa syksyllä 2007. Seuraavat opiskelijat aloittavat syksyllä 2008. Ensimmäisen opintovuoden aikana käytetään aikaa painoalaan tutustumiseen ja sen jälkeen toukokuussa opiskelijat tekevät lopulliset valintansa.

Koulullamme mietitään nyt myös sitä, muutammeko koko graafisen viestinnän opetussuunnitelmaa siten, että 15 opintoviikon pituinen Painoviestinnän perusosaamisen opintokokonaisuus olisi kaikille graafisen viestinnän opiskelijoille pakollinen. Yhteistyö jatkuu Kainuun painoyritysten kanssa ja kyselemme mielipiteitä myös opiskelijoilta. Uskon, että viestintäalan opetus Kainuun ammattiopistossa pysyy haasteessa mukana ja pystyy osoittamaan tarpeellisuutensa seuraamalla valppaasti elinkeinoelämän ja yhteiskunnan kehitystä ja tarvittaessa reagoimaan nopeasti muuttuviin tilanteisiin. Niin kauan kun on elämää, ihmiset kommunikoi-

vat ja viestivät. Viestimistapa ja välineet muuttuvat, mutta viestintää ei kokonaisuudessaan siirtää ns. kiinailmiön mukana halpatyövoiman maihin. On hyvin oletettavaa, että ihmiset haluavat lukea aamulla sanomalehden äidinkielellään vielä 20 vuodenkin päästä. Logistiikan kannalta on mahdoton yhtälö saada Kiinassa painettu sanomalehti seuraavaksi aamuksi Kainuuseen. Sekin on syytä muistaa, että tulevaisuuden ennakoinnit saattavat osua myös harhaan. Siksi koulutuksen kentän täytyy olla valppaana ja tehdä korjauksia opetussuunnitelmiin, silloin kun niitä tarvitaan.

Miten viestintäala voisi kehittyä jatkossa Kainuun ammattiopistossa? Tällä hetkellä Kainuun ammattiopistossa on kaksi linjaa, joilta molemmilta valmistuu media-assistentteja. Graafisen viestinnän linja on kolmivuotinen ja Medialukio on nelivuotinen. Medialukioissa suoritetaan kaksoistutkinto. Tulevaisuudessa voisimme pohtia, voisiko Medialukion kokonaan lopettaa, koska kaikilla kulttuurialan linjoilla voi suorittaa nykyään ylioppilastutkinnon. Kaikkien opiskelijoiden lukujärjestykset on laadittu siten, että halutessaan opiskelija voi suorittaa kaksoistutkinnon 3,5 vuodessa. Jos nelivuotinen Medialukio lopetetaan, opiskelijat voisivat valita suuntautumisvaihtoehdoksi graafisen viestinnän tai multimediatuotannon. Tällä tavoin multimedialta kiinnostuneet pääsisivät ammattiaineiden opiskelussa myös pidemmälle, samaan tapaan kuin graafisessa viestinnässä.

LÄHTEET

Eklöf, J., Karkulehto, S. & Leppihalme, I. 2007. Sisältöliiketoiminnan luovien prosessien johtaminen. Oulun yliopisto, CreaM-hanke.

Eklöf, J & Karkulehto, S. 2006. Viestintäalan koulutus ja tulevaisuus. Kaleva 28.06.2006.

Ekola, J. 1992. Johdatus ammattikorkeakoulupedagogiikkaan. WSOY.

Eteläpelto A. 1997. Asiantuntijuuden muuttuvat määritykset. Teoksessa Kirjonen J., Remes P. ja Eteläpelto A. Muuttuva asiantuntijuus, Jyväskylän koulutuksen tutkimuslaitos.

Harju, A. 2008. Henkilökohtaistaminen tutkintotavoitteisessa koulutuksessa. Amiedu/AiHe-projekti. OPH.

Hätönen, H. 2000. Eläköön opetussuunnitelma, Opas ammatilliselle oppilaitokselle. Helsinki: Oy Edita Ab.

Kainuun ammattiopisto 2002. Opetussuunnitelma.

Opetushallitus 2001. Audiovisuaalisen viestinnän perustutkinto 2001. Ammatillisen peruskoulutuksen opetussuunnitelman ja näyttötutkinnon perusteet.

Opetussuunnitelman perusteet 2000. Opetushallitus.

Raittila, P., Olin, N. & Stenvall-Virtanen, S. 2006. Viestintäkoulutuksen nousukäyrä. Monta tietä unelma-ammattiin ja suuriin pettymyksiin. Viestintäalan ammattikuvat ja koulutustarpeet -hankkeen loppuraportti. Tampereen yliopisto. Tiedotusopin laitos. Julkaisuja C 40/2006.

Tartia-Kallio, M. 2006. Painotekniikan valinnaisopinnot graafisen viestinnän koulutusohjelmassa, projektityö, Edukai JET 2.

Vertanen, I. 2002. Ammatillinen opettajuus vuonna 2010
Toisen asteen ammatillisen opettajan työn muutokset vuoteen 2010 mennessä. Tampereen yliopisto. Ammattikasvatuksen tutkimus- ja koulutuskeskus. Hämeenlinna.

Viestintään koulutetaan liikaa nuoria. ensti 2/2006 uutiskirje. www.oph.fi

Väisänen, P. 2002. Työssäoppiminen ammatillisissa perusopinnoissa. Joensuun yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunta. Väitöstutkimus 2002.